Plaiuri Săcelene

Revistă editată de Asociaţia Cultural-Sportivă
"IZVORUL" - Săcele, înfiinţată în anul 1922
şi înregistrată la Judecătoria Braşov,
sub nr. 15553/8.03.1994

V R E M

să răscolim trecutul celor ce-au cutreerat pământul românesc
să înfăţişăm ***p r e z e n t u l*** văduvit de ***m ă r e ţ i a t r e c u t u l u i***
să despicăm drum nou prin vremuri ***S ă c e l e l o r*** de mâine şi
să contribuim cu toată puterea noastră de muncă tinerească
la ridicarea acestor plaiuri mocăneşti

VICTOR TUDORAN
Plaiuri Săcelene, 1934

Sintilia 2013 și Festivalul Interetnic 7 Sate, două acțiuni în organizarea cărora asociația "IZVORUL" s-a implicat activ în această vara

ANUL XXVI
(Serie nouă)

Trimestrul III, 2013

Nr.77

https://biblioteca-digitala.ro / https://izvorulsacele.ro

Plaiuri Săcelene
apare trimestrial

MEMENTO

"După ce o veţi citi, păstraţi revista în casa voastră. Oricând o veţi găsi, vă va face plăcere, fiindcă vă reaminteşte oameni şi locuri scumpe vouă şi părinţilor voştri."

Cuprins

In memoriam

ASOCIAŢIA "IZVORUL" A DESCHIS "SINTILIA 2013" 3
ŢINUTA VESTIMENTARĂ A MOCANILOR ŞI MOCANCELOR DIN SĂCELE, DE-A LUNGUL ANILOR 3
DUHUL SFÂNTULUI MARTIR CONSTANTIN BRÂNCOVEANU A FOST ALĂTURI DE CREDINCIOȘII ORTODOCȘI DIN TURCHEȘ 5
BABARUNCA... 6
VICTOR JINGA ȘI COOPERAȚIA INTERBELICĂ DIN SĂCELE 6
IN MEMORIAM OLIMPIA COJOCNEANU (1922-2013) 8

Cultura

CRIZANTEME PENTRU DARIE 10
CARTE DE VIZITĂ DARIE MAGHERU 10
OPINII DIN PRESA VREMII DESPRE OPERA LUI DARIE MAGHERU 11
NICIODATĂ TOAMNA... 11
COSTACHE NEGRUZZI (1808 - 1868) 12
CALENDARUL ANIVERSĂRILOR CULTURALE NAȚIONALE ÎN TRIMESTRUL IV 2013 13
AURUL CELOR 80 DE CARATE 14

Tineri

INFLUENȚE GASTRONOMICE SĂCELENE 15

Actualitatea

„NU AM LIPSIT DE LA NICIUN ANTRENAMENT SAU MECI, TIMP DE 20 DE ANI" 16
O EXPOZIȚIE DE EXCEPȚIE DESPRE PORTUL MOCANESC SACELEAN 19
PRIMA EDIȚIE A „FESTIVALULUI INTERETNIC DIN 7 SATE" A FOST UNUL DE SUCCES 21

https://biblioteca-digitala.ro / https://izvorulsacele.ro

ASOCIAŢIA "IZVORUL" A DESCHIS "SINTILIA 2013"

Asociaţia Cultural-Sportivă "Izvorul" a organizat în data de 19 iulie a.c., în parteneriat cu Primăria Săcele, la Muzeul Etnografic din localitate, simpozionul cu tema "Portul tradiţional mocănesc", manifestare desfăşurată în deschiderea serbărilor prilejuite de "Sintilia 2013".

La eveniment au participat numeroşi săceleni, localnici sau veniţi din alte părţi, urmaşi ai mocanilor săceleni şi, ceea ce este foarte îmbucurător, mulţi tineri. Prezenţe foarte apreciate au fost cele ale familiei Jerău şi a doamnei Cornelia Daneş, care au îmbrăcat frumoase costume populare mocăneşti.

În deschiderea manifestării, moderatorul simpozionului, domnul Lucian Zangor, preşedintele Comisiei de Cultură a Consiliului Local, a propus ţinerea unui moment de reculegere în memoria domnului profesor Dimitrie Cazacu, eminent fiu al acestor locuri, plecat de curând dintre noi.

Au luat apoi cuvântul: domnul primar, Radu Florea Nistor, care i-a salutat pe cei prezenţi şi a declarat deschisă sărbătoarea Sintiliei din acest an, domnul prof. Radu Colţ, care a adresat un cuvânt de bun venit din partea asociaţiei "Izvorul", doamna Maria Bobeş, din Turcheş, care a evocat frumuseţea costumului popular mocănesc din Săcele, domnul Dumitru Voinea, care a punctat principalele piese ale costumelor bărbătesc şi de damă care se purtau în Săcele, domnul prof. Victor Carpin care a vorbit despre profilul moral al mocanului şi şi-a amintit despre "Sintilia" din perioada interbelică şi domnul ing.Dan Ghelase, care a enumerat câteva dintre atuurile Săcelelui pentru a deveni o zonă căutată de turişti. Tot în cadrul luărilor de cuvânt se înscrie şi salutul pe care doamna Ligia Fulga, directorul Muzeului de Etnografie Braşov, l-a transmis participanţilor la simpozion prin intermediul domnului Ioniţă Andronic, care a făcut şi o scurtă prezentare a transhumanţei.

Simpozionul a fost completat de o admirabilă expoziţie de fotografii cu portul tradiţional mocănesc din Săcele, realizată de domnul arhitect Dan Median, plecând de la fotografii vechi din familiile săcelene.

Un grup de copii de la Clubul Elevilor a prezentat un frumos proiect de punere în valoare a bogăţiei spirituale a Săcelelui. Manifestarea s-a încheiat în ton cu tematica simpozionului, cei prezenţi fiind îmbiaţi cu delicioasele bulzuri pregătite de domnul Marcel Gonţea şi ajutoarele sale.

Sărbătoarea "Sintilia 2013" a continuat sâmbătă, 20 iulie, cu o seară pentru tineret, în care au evoluat :Trupa 6, Daggy Project şi formaţii muzicale de la Clubul Elevilor şi duminică, 21 iulie, cu un spectacol de muzică populară cu soţii Nemeş şi artişti locali, pentru ca în final să fie programat un foc de artificii.

Pentru cititorii revistei noastre publicăm mai jos materialul prezentat în cadrul simpozionului de domnul Dumitru Voinea.

Redacţia "Plaiuri Săcelene" (H.B.)

ŢINUTA VESTIMENTARĂ A MOCANILOR ŞI MOCANCELOR DIN SĂCELE, DE-A LUNGUL ANILOR

Suntem la mijlocul anului calendaristic, 20 iulie, şi la cel al anului economic, gospodăresc, timp de puţină odihnă a foştilor crescători de oi din zona Săcele.

La invitaţia Primăriei de a organiza o întâlnire-simpozion la Muzeul Etnografic din localitate, a subscris şi Asociaţia Cultural-Sportivă „Izvorul", mai ales că tema abordată, îmbrăcămintea mocanilor pentru zilele de lucru şi de sărbătoare, în timp de vară şi iarnă, este foarte generoasă şi potrivită cu obiectivele activităţii asociaţiei noastre. În urmă cu doi ani, tot în curtea acestui muzeu, a fost prezentată familia mocănească, iar acum un an s-a vorbit despre urmele mocanilor pe pământ dobrogean.

Din cele ce s-au prezentat până acum am observat că la noi urmele trecutului încă sunt vii, că lumea magică a micuţului nostru muzeu etnografic ne îndeamnă să ne punem întrebarea: „Cine poate vedea atât de departe în negura timpului?" şi ne ajută să facem, an de an, călătorii fascinante şi pline de miez, repovestite cu vervă şi fericire, simţite din plin de cei care nu lasă colbul uitării să se aşeze peste amintiri.

Şi astăzi trebuie să vorbim despre mocanii noştri: oameni conservatori şi încăpăţânaţi, cu obrajii arşi de soare, dar zâmbitori, oameni harnici, paşnici ce şi-au dus crucea vieţii luptând, de multe ori, cu condiţii potrivnice – secetă, ploaie, inundaţii, ger, viscol, zăpadă- oameni cu chip blând şi plini de bună-cuviinţă, care suportau cu uşurinţă oboseala şi greutăţile, spunând că, dacă nu tragi vara, faci frig şi foame iarna. Mai erau mocanii noştri stăpâni ai înălţimilor, şesurilor şi bălţilor, în stare să supravieţuiască cu oile, câinii şi măgarii lor, oameni mândri de originea lor biblică de păstori, care au fost primii gata să-L recunoască pe Iisus ca Rege, încălzindu-L cu căldura animalelor lor, oameni darnici din avutul lor pentru lăcaşe de închinăciune şi

învăţătură.

Îmbrăcămintea lor avea, în majoritatea cazurilor, la bază lâna oilor lor, prelucrată în casa lor de către soţiile lor, nevestele, femeile, „boresele lor", cum le plăcea să le zică, şi consta, în mare, din:

-cioareci-pantaloni de dimie albă, albiţi cu fum de pucioasă sau cafenie, coloraţi cu coajă de nucă.

-ciorapi de lână albă croşetaţi în două fire.

-bocanci, ghete sau cizme din piele neagră.

-indispensabili din pânză de bumbac (americă), încheiaţi pe picior cu baiere, pentru a se păstra temperatura corpului pe timp de iarnă.

https://biblioteca-digitala.ro / https://izvorulsacele.ro

-cămaşa făcută din pânză de in, fără guler, închisă în faţă cu trei nasturi negri, cu mânecă largă pentru comoditate.

-pălăria din postav vânăt sau negru, lată în sreaşină (bor), apărătoare de soare şi ploi.

-căciula mare din hârşie de miel, neagră sau brumărie, iar cea de gală din hârşie de astrahan negru sau gri.

-chimirul, piesă forte făcut din piele, negru sau maron, lat de o palmă şi jumătate, lung cât cuprindea mijlocul trupului, dublu pentru formarea plicului, închis cu trei cureluşe prin cătărămi fine, păstrător de bani şi acte.

-laibărul din dimie albă sau cafenie, fără mâneci, cu nasturi până la gât.

-cojocul din blăniţă de miel albă pentru zilele mai friguroase.

-brâul din fire de lână fină, croşetat sau ţesut, asigura la nevoie sănătatea mijlocului.

-zăbunul, haină comodă, uşoară, pentru lucru, făcută dintr-o stofă mai uşoară.

-gluga, făcută din dimie albă, uşor vărgată, lată de sub un metru, lungă să acopere spatele de la cap până la picioare. La un capăt era cusută pentru formarea plicului în care se păstra merindea oii premergătoare câinilor şi măgarilor.

-gheba sau şuba, făcută din dimie cafenie, largă şi lungă, purtată pe umeri.

Cojocul mare din piele de oaie, larg, lung, cu mâneci largi, una dintre ele ţinând loc de pernă la nevoie.

-sarica din lână ţurcană apăra cojocul de ploaie sau zăpadă.

O mare parte din an mocanii erau departe de casă, lăsând în grija nevestelor casa, gospodăria şi îngrijirea copiilor. Ele erau, ca toate femeile, cu griji, cu bucurii, cu visuri, cu dimineţi cu speranţe, cu seri alături de cei dragi. Femeia mocancă se achita cu brio de trei îndatoriri pe care şi le asumase la căsătorie: aceea de mamă, care năştea şi creştea copii sănătoşi, de gospodină care stăpânea rostul casei şi de educatoare care îşi creştea copiii în spiritul respectului faţă de ceilalţi şi al fricii faţă de Dumnezeu, cheia de boltă a celor faimoşi „şapte ani de acasă”.

Erau femeile mocance legate prin Biserică de o divină ordine şi asigurau demnitatea familiei prin credinţă, cinste, muncă, onoare, sănătate, fidelitate, prietenie şi gând curat, respect în toate şi pentru toţi. Ca şi bărbaţii lor, suportau uşor oboseala şi greutăţile, se fereau de săvârşirea păcatelor biblice: mândria, desfrânarea, lăcomia, invidia, mânia şi lenea.

În paralel cu aceste sarcini cotidiene aveau marea plăcere să-şi asigure îmbrăcămintea de gală, confecţionată din atlas, mătase, borangic sau alte materiale alese, ştiind că în grup ele egalau zânele din poveşti. Toate piesele costumului tradiţional, de vară sau de iarnă, erau atent păstrate în *gardilop* (şifonierul de astăzi), în lada de zestre şi în sertarele scrinului:

-cămăşuţa fină din in de *boltă*.

-cămăşuţa de simizet cu mâneci strânse la capăt şi cu pumni cusuţi cu alesături din fir de aur.

-ia de simizet acoperită cu pieptarul de mătase de diferite culori.

-rochia strânsă în talie, căzând în jos în falduri bogate.

-şorţul de mătase, lat, legat la spate.

-pieptarul juruit cu o plantică de mătase înflorată.

-brâul de argint încheiat cu o pafta de aur ori argint.

-lănţicul de la gât, de aur, cu cruciuliţă tot de aur şi cu mărgăritar.

-ghiordanul, tot la gât, o salbă cu 16 bani din aur,

-tivlichia, un fel de taior de mătase, haină orientală croită pe talie, cu plimbul de veveriţă de Siberia, cu floricele din fir de aur pe faţă şi pe spate, cu căptuşeală de mătase roşie, albastră sau verde. Era o haină „de onoare”, ce se purta în trei anotimpuri- primăvara, vara şi toamna -, la trei mari sărbători- Crăciunul, Paştele şi Rusaliile – şi la trei evenimente deosebite- nunta, botezul şi înmormântarea.

-ştergar de îmbrobodit din borangic alb ca zăpada şi subţire ca pânza de paianjen.

-gimbirul, de culoare închisă, presărat cu cerculeţe mărunte de culoare roşie, verde, galbenă sau violet.

-marama acoperea capul şi gimbirul, capetele lui lăsându-se elegant pe umeri.

-pantofi, ghete sau cizmuliţe din piele fină de ied, colorate în negru, roşu sau galben.

-scurteica de postav sau mătase de culoare neagră, fără mâneci şi până sub genunchi de lungă, cu plimburi de jder sau de samur, purtată pe umeri.

-dulama, piesă de rezistenţă a costumului, căptuşită cu piei de bursuc sau miel fumuriu, cu mâneci largi şi lungi, cu plimbi de jder sau samur.

-ghebuţa, haină uşoară, scurtă, din dimie gri.

-şalul sau broboada acoperea capul, umerii şi spatele şi era din ţesătură din fir de lână foarte fină, merinos sau mohair, cu franjuri foarte lungi, frumos răsucite.

-androcul, fusta de zi de lucru, cu şorţ în faţă, din stofă de casă, fin vărgată, cu buzunar adânc.

Acestea erau piesele vestimentare ale costumelor tradiţionale mocăneşti, aşa cum au fost ele descrise de cei care s-au aplecat asupra bogăţiei şi frumuseţii lor şi aşa cum mi le amintesc şi eu din anii fragezi ai copilăriei. Mai târziu, aceste costume, în toată splendoarea lor, mai erau purtate doar pe la serbări şi sărbători religioase, apoi au fost uitate în lăzile bunicilor ani buni, pentru ca acum, spre bucuria noastră, ele să fie repuse în adevărata lor valoare de către oameni care respectă şi iubesc trecutul nostru mocănesc. Dovada vie se află aici, printre noi, şi mulţumim familiior Gheorghe Jerău şi Raul Şerban, ca şi doamnei Cornelia Daneş că au venit la acest simpozion îmbrăcaţi în costume mocăneşti, permiţându-ne astfel să le vedem şi în realitate, nu numai în admirabilele fotografii din expoziţia domnului arhitect Median.

Ec Dumitru Voinea

https://biblioteca-digitala.ro / https://izvorulsacele.ro

DUHUL SFÂNTULUI MARTIR CONSTANTIN BRÂNCOVEANU A FOST ALĂTURI DE CREDINCIOȘII ORTODOCȘI DIN TURCHEȘ

Sărbătorirea hramului Bisericii Sf Adormire din Turcheş, din 15.08.2013, a coincis cu împlinirea a 230 ani de la construirea ei.

Încă din perioada bisericii de lemn, pentru care în 1650 credincioşii din Turcheş cereau Magistratului din Braşov învoirea de a face reparaţii, preoţii de aici au jucat un rol important în istoria Săcelelor şi a Braşovului.

După hirotonire, mulţi preoţi de la biserica Sf. Nicolae din Şchei plecau pe la bisericile din satele săcelene, aşteptând un moment prielnic să se întoarcă în Braşov. Pentru prima oară, numele unor preoţi din Săcele sunt consemnate pe manuscrisele şi cărţile vechi care s-au păstrat la biserica Sf. Nicolae din Şchei. Astfel, pe un manuscris (*Mineiu slavon pe luna februarie*), dăruit bisericii în anul 1611, pe scoarţa de la început, scrie următoarele: *"Să se ştie de când au fost 7151 [1643]"*. Nu spune însă ce anume. Tot acolo însă şi cu acelaşi scris : "*să se ştie de când am scris Dumitru popa ot Turchiş*". Pe călcâiul altui manuscris slavon (*Mineiu pe martie şi aprilie*), dăruit bisericii tot în anul 1611, scrie : "*Eu Dumitru snă [fiul] pop Petcul ot Turchiş*", fără a fi menţionat nici un an. Deci popa Petcu este tatăl popii Dumitru. Deoarece în Turcheş nu a mai fost niciodată un alt preot cu numele de Dumitru, putem spune cu certitudine că popa Petcu este primul preot român ortodox din Săcele menţionat cu numele. Dacă popa Dumitru este preot la Turcheş în anul 1643, se poate presupune că popa Petcu era preot în Turcheş în anii 1610, cel mai târziu 1620. Aici trebuie subliniat faptul că unii preoţi săceleni şi-au înscris numele şi au făcut unele însemnări pe manuscrise şi cărţi vechi tipărite de Coresi la Braşov, ceea ce dovedeşte că nu erau de loc străini de viaţa spirituală şi culturală a românilor braşoveni.

Graţie activităţii cronicarilor bisericii braşovene, popa Vasilie şi Radu Tempea, cunoaştem numele câtorva preoţi din secolul XVII din Turcheş şi Satulung: popa Staicu, care era preot la Turcheş şi popa Oprea, care era preot la Satulung, popa Siicu care era preot la Turcheş. Tot din Turcheş sunt aduşi şi Vasile Grid la anul 1686 şi Radu Tempea (tatăl cronicarului), care a fost preot în Săcele cu popa Petru un an, în 1697-1698. În perioada 1728-1739, îl întâlnim la Turcheş chiar pe Matei Tempea fratele cronicarului.

Cronicarii braşoveni, după cum se vede, aveau legături strânse cu biserica din Turcheş.

Cronica protopopului Vasilie reprezintă cea dintâi scriere istorică în limba română din Transilvania şi marchează debutul unui sistem de continuităţi ilustrat, în secolul XVIII, de *Istoria sfintei besereci a Şcheilor Braşovului* de Radu Tempea, de *Codex Kretzulescu* şi de *Cronica anonimă a Braşovului pentru trecutul românilor din Şchei*. În Braşov s-au întreprins acţiuni culturale de importanţă pentru întreg spaţiul românesc. Un exemplu concludent este dat de rolul conducător deţinut în opera de creare şi răspândire a primelor cărţi tipărite în limba română. Prin vechii cărturari ai Braşovului, preoţi şi dascăli, cunoscători ai limbii slavone şi române, s-au făcut la Braşov cele mai vechi tradu-ceri din slavonă în română. Aceste traduceri s-au constituit într-o excelentă şcoală pentru formarea unui stil românesc literar. Preoţii de la biserica Sf. Nicolae din Şchei alcătuiseră în decursul timpului un mănunchi de traduceri bisericeşti, care începuseră să se răspândească şi în alte părţi şi care i-au servit şi lui Coresi ca material iniţial pentru tipăriturile sale. Coresi a avut un rol important, dar nu la traducerea, ci numai la redactarea definitivă a textelor româneşti, tipărite la Braşov în secolul al XVI-lea.

La sfârşitul secolului XVII, după ce habsburgii şi-au impus dominaţia în Transilvania, oastea imperială austriacă condusă de generalul D. Heissler, la sfârşitul lui noiembrie – începutul lui decembrie 1689, invadează Ţara Românească. După retragerea lor, Constantin Brâncoveanu, lăsând în noaptea de 8/18 august 1690 unităţi de acoperire să atace zidurile ce închideau pasul Bran, în următoarele trei zile traversează Carpaţii pe cărări de munte şi, ajungând în spatele generalului D. Heissler, zdrobeşte armata imperială în lupta de la Zărneşti (11/21 august 1690). Cronicari şi istorici străini au fost surprinşi de dificultatea drumului ales pentru trecerea munţilor. Szádeczky Lajos scria în 1898 că "*de la Hanibal încoace nu a fost comandant care să se fi decis la o astfel de acţiune militară*". După victoria de la Zărneşti oştile poposesc lângă Braşov (14/24 august). A doua zi, fiind sărbătoare românească, Constantin Brâncoveanu cu avangarda sa se află, semnificativ, la Turcheş, în Săcele, în satele româneşti, de unde, la 16/26 august, se îndreaptă spre Prejmer. Iată cum descrie Radu logofătul Greceanu, un contemporan al evenimentelor relatate, vizita la Turcheş : "*Apoi a doua o zi domnul au purces de au mersu înainte până la Sătcele lângă Timiş de au conăcit acolo, şi fiind Sântă-Măriia Mare, a doua o zi, au văzut tot pre loc, iar a doua o zi de Sântă-Mărie, s-au ridicat şi măria sa şi au venit la gura Telului, drept Prejmir, de au tăbărât, unde şi celealalte oşti tăbărâte era*".

Acest eveniment remarcabil a lăsat urme adânci în conştiinţa românilor săceleni. De la vizita Voivodului Martir în Turcheş au trecut 323 de ani.

Biserica din Turcheş este printre puţinele care a fost vizitată de către un sfânt în timpul vieţii.

În timpul slujbei de aniversare a 230 de ani de la construirea actualei biserici, credincioşii ortodocşi prezenţi au simţit printre ei duhul Sfântului Martir Constantin Brâncoveanu.

Biserica Sf. Adormire este păstorită de părintele Eugen Beleuţă cu dragoste şi cu autoritate de 32 de ani. Nu este întâmplător faptul că la slujbele de la biserica Sf. Adormire din Turcheş vin foarte mulţi credicioşi, deşi este parohia cea mai mică din Săcele. Nu este întâmplător că părintele este iubit de către enoriaşii săi, deşi îi mustră de fiecare dată când nu au o atitudine corespunzătoare în biserică.

Alături de credincioşii Parohiei ortodoxe române din Turcheş I au participat si domnul primar Radu Florea Nistor si membri ai Asociaţiei cultural sportive *IZVORUL*.

Cu această ocazie Asociaţia *IZVORUL* a organizat expoziţia de fotografii "*Portul mocănesc săcelean*". Expoziţia s-a constituit într-un prinos de recunoştinţă faţă de mocanii ctitori ai bisericilor din Săcele.

Ştefan Casapu.

Bibliografie

Casapu, Ştefan – Istoria bisericilor ortodoxe române din Săcele Braşov, vol1,, Săcele, 2000

Greceanu, Radu logofătul – Istoria domniei lui Constantin Basarab Brâncoveanu Voievod (1688-1714), Bucureşti, 1970.

Muşlea, Candid C. – O dinastie de preoţi şi protopopi Radu Tempea. Şase generaţii de preoţi şi protopopi din aceeaşi familie, Braşov, 1939

Muşlea, Candid C. – Biserica Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului, vol.1, (1292-1742), Braşov, 1943.

Rezachevici, Constantin – Constantin Brâncoveanu. Zărneşti 1690, Bucureşti, 1989.

https://biblioteca-digitala.ro / https://izvorulsacele.ro

BABARUNCA...

...Pentru mine este un loc de legendă al copilăriei - cheia de pornire in asaltul Ciucasului.

Apoi, este limita de trecere spre sacru, dincolo aflându-se cele două mănăstiri de retragere a săcelenilor - Cheia, de călugări (care a adăpostit pe părintele Macarie, prieten din şcoală, la Meşotă, al tatălui meu, el fiind scheian) şi Suzana (unde au fost stareţe două mătuşi ale mamei, care se trăgea din familia Manole).

Car încărcat cu fân, venind de le un laz

Pasul Bratocea, din susul Babaruncii, este un start fabulos pentru coborârea cu schiurile, după o ninsoare proaspătă şi când abia au trecut plugurile. Sunt peste douăzeci de kilometri de extaz natural până la Ochiul Cocoşului...! Într-un alt timp şi într-un alt loc aceleaşi coborari paroxistice le făceam cu părinţii, când veneam cu trenul din Bucureşti la Predeal, apoi cu bicicletele până în Satulung...

Mic fiind, mă bucuram în poiana Babaruncii de vagonetele de decovil cu care făceam lungi coborâri, vegheat de tata şi colegul lui de primară, care ajunsese cabanier acolo. Coleg cu ei era şi bulibaşa din Gârcin, care-i primea cu drag pe părinţii mei; după o plimbare prin poiana din spatele casei părinteşti, după ciuperci şi fragi, coborârea în Ţigănie era firească.

Babarunca o consider depozitară a unui reper important privind amalgamul etnic al mocanilor. Ştim că multe nume săcelene sunt de origine aromână. Ei bine, în copilărie am vizitat de multe ori caşcavalăria din Babarunca, care era proprietatea unor macedoneni, numiti ca atare şi care-şi păstrau multe trăsături specifice şi ne primeau şi ospătau, fiind veri cu neamul mamei.

Din păcate, în perioada comunistă nu se pomenea mai nimic despre istoria familiei, chiar şi la petrecerile de familie ale celor opt fraţi (fusesera născuţi zece). Rar scăpa câte cineva câte o vorbă despre acest subiect. Era acesta un lucru comun in multe familii "cu trecut", când de faţă erau copiii, mai limbuţi, deh!

Acum, tot reconstitui istorii din frânturi şi cercetări documentare despre familie, căci la refugiul din 1917, în Moldova, tot inventarul casnic, lucruri de valoare şi documente au fost îngropate într-o zonă cu ape freatice, care au distrus tot.

Despre bunicul Iancu Ghelase s-a păstrat doar legenda unui mocan vajnic, înalt, brunet şi arătos...

Prin anii '90 am aflat însă de la mătuşa Sina Bucur din Ploieşti, aflată în fază terminală, o poveste fabuloasă despre bunicu', preluată cu beneficiu de inventar, mai toţi fraţii fiind deja trecuţi în eternitate...

Astfel, bunicul Iancu, fiind la stână, la Babarunca, să fi fost prin 1890-1900, duminica venea în Satulung la horă. Şi astfel, flăcău fiind, a fost prins cu arcanul pentru încorporarea în oastea chezaro-crăiască.Fire nesupusă, s-a zmucit, s-a eliberat şi a fugit...

Dar, după un timp, nelecuit, iar s-a dus la horă şi iar a fost prins, fiind dus în fiare până la Oradea. Iar acolo, a dezertat şi dus a fost...până la Babarunca!

Extraordinar este, însă, că şi a treia oară s-a dus la horă, iar fiind întemniţat, în închisoarea din Szeged (cam specializată în români nesupuşi - acolo fiind întemniţat şi Goga, în 1912). Dar, durul de bunic a omorât santinela maghiară evadând şi cred că nu s-a mai oprit până în România, stabilindu-se la Frăsinet-Lehliu.

Între timp, a făcut cei 10 copii, tatăl meu, mezinul Gheorghe-Gică Ghelase (agronomul) fiind născut în 1913. La avansul trupelor germane, în 1917, scăparea a fost refugiul, bunicul figurând ca proscris pentru austro-ungari. Apoi, în refugiu, bunica, Maria Orjanu-Ghelase, a fost răpusă de molimă, iar bunicul, la reîntoarcere, din cauza multelor nenorociri, printre care şi Reforma Agrară (el agonisise din munca grea o moşioară...) s-a prăpădit şi el în 1920...

A rămas în legendă ca fiind un nume respectat în Săcele... În fine, cândva...

Despre mulţii tineri mocani nesupuşi prin 1914, la încorporarea în armata austro-ungară să lupte contra fraţilor, sunt multe alte poveşti despre cum au ajuns aprigi voluntari ardeleni în Armata Română.

În incheiere, mai menţionez că tatăl meu, orfan, a fost crescut de surorile mai mari din Satulung. Moştenind aceeaşi fire nesupusă, fugea de "împilare", dispărând câte o săptămână la colind prin munţi, păduri şi stâne spre Babarunca...cu nostalgia tatălui prea devreme dispărut, însoţit fiind de nedespărţitul văr şi camarad Ion Vlăduca, până ţaţele îşi zmulgeau părul din cap de disperare...!

Şi eu am mai petrecut o noapte de pomină, împreună cu prieteni de munte, în coliba de stâncă de deasupra Fântânii Prof. Ioan (dintre Babarunca şi cabana Ciucaş), pe un pat de cetină, cu foc de tabără, chitară şi bancuri, până la ziuă...!

Ing.Dan Ghelase
Preşedinte ARTRAD (As.Non-profit pt. promovarea artei şi culturii tradiţionale din România)

VICTOR JINGA ŞI COOPERAŢIA INTERBELICĂ DIN SĂCELE

În anul 1941, la Braşov, vedea lumina tiparului lucrarea intitulată *"Dinamica economiei cooperatiste"*, rod al strădaniilor profesorului originar din Săcele, Victor Jinga, în definirea şi aplicarea practică în cadrul economiei româneşti a sistemului cooperatist, văzut ca o alternativă viabilă a capitalismului şi socialismului. În această lucrare autorul expune începuturile acestui sistem în spaţiul românesc, principiile şi modul de funcţionare precum şi beneficiile ce pot rezulta din aplicarea lui practică.

Profesor al Academiei de Înalte Studii Comerciale şi Industriale Cluj,Victor Jinga aşază începuturile mişcării cooperatiste la mijlocul secolului XIX în Transilvania, odată cu ascensiunea economică şi socială a românilor de aici prin pătrunderea elementului românesc în oraşe şi câştigarea libertăţilor de a practica diverse meserii urbane. Atunci s-a resimţit în comunităţile româneşti nevoia susţinerii materiale a activităţilor economice, implicit a multiplicării mijloacelor financiare care se puteau realiza mai bine prin contribuţia tuturor.

Ca teoretician al cooperaţiei interbelice româneşti, Victor Jinga considera că propietatea este problema centrală a oricărui sistem economic, iar caracteristica cooperaţiei este propietatea colectivă asupra

https://biblioteca-digitala.ro / https://izvorulsacele.ro

bunurilor şi a capitalului [1]. De fapt, continuă autorul, cooperaţia nu urmăreşte desfiinţarea proprietăţii private ci numai transformarea drepturilor posedanţilor în vederea celor mai de folos ale obştii. Considerând lumea satului terenul cel mai propice aplicării principiilor cooperaţiei, Victor Jinga evidenţiază faptul că ţăranul îşi va da seama că numai asociindu-se va putea beneficia de foloasele vânzării şi cumpărării în comun a produselor, va putea folosi maşina de secerat, de treierat, etc. Folosind în gospodăria lui mijloacele de producţie care nu îi aparţin exclusiv, noţiunea şi sentimentul de proprietate individuală se prefac, se atenuează, perspectiva asupra bunurilor dobândindu-se tot mai mult prin prisma socială [2].

Scopul declarat al cooperaţiei nu este goana după un profit cât mai mare, ci îmbunătăţirea condiţiilor de trai ale membrilor ei. Autorul nu exclude totuşi profitul : ”deosebirea între regimul capitalist şi cel cooperatist constă nu în excluderea, ci în felul de repartizare a profitului; profitul capitalist trece în mâinile unei minorităţi sociale , în timp ce profitul cooperatist se repartizează colectivităţii asociate”. Din punctul de vedere al mecanismului de funcţionare a unui sistem de organizare socio-economic, Victor Jinga remarca în privinţa cooperaţiei că „legea cererii şi ofertei nu-i mulţumeşte pe coperatori, care urmăresc prin asociere eliminarea concurenţei şi obţinerea de preţuri juste”[3]. Concurenţa va fi dominată de sentimentul solidarităţii între societăţile cooperatiste, cooperaţia modernă presupunând stabilirea de raporturi strânse şi eficace între cooperativele de producţie şi de consum, prin acest schimb direct între cooperative viguroase înlăturându-se o serie de neajunsuri.

Cooperaţia este prin însăşi esenţa ei un sistem de organizare social-economic profund democratic. Fiecare membru are obligaţii şi drepturi egale, intră şi iese când vrea din asociaţie şi are un singur vot în adunările generale, indiferent de mărimea părţilor sociale pe care le deţine, iar fondul de rezervă constituit se află sub controlul cooperatorilor.

În viziunea reputatului profesor săcelean aportul statului la cooperaţie ar trebui să se limiteze la următoarele: stabilirea unui cadu juridic care să reglementeze raporturile cooperaţiei cu statul şi celelalte organisme economice; organizarea propagandei, îndrumării şi controlului cooperaţiei; pregătirea cadrelor necesare în primii ani de funcţionare, ţinând cont de caracterul social al mişcării; acordarea de credite cu dobândă mică; întâietatea cooperativelor la contractarea de lucrări publice. Aşadar, se pledează pentru autonomie şi descentralizare în activitatea cooperatistă ca fiind „singura cale sănătoasă pe care trebuie îndrumată cooperaţia” [4]. Pentru realizarea deziderateloe sale, cooperaţia se foloseşte de capital care se obţine de la cei care vor să facă parte din cooperaţie şi este subordonat intereselor obştii, fiind folosit ”pentru a satisface un interes social, pentru a produce averi sociale” [5].

“Cooperaţia, conchide Victor Jinga, este nu numai un bun sistem economic, ci şi un sistem eficace de educaţie morală, în aceasta constând în primul rând eficacitatea lui. Armătura sistemului economic cooperatist o formează: morala, creştinismul, tot acel complex de simţire şi gândire care alcătuieşte mândria speciei omeneşti” [6]. Cooperaţia este văzută ca fiind un sistem ideal, iar pe cooperatorii adevăraţi îi vede ca buni cetăţeni, buni creştini, buni soldaţi, pe credinţa, pe înţelegerea şi pe simţirea lor statul şi naţiunea pot să se reazeme în timp de pace şi război [7].

Pornind de la aceste pincipii, Victor Jinga va sprijini şi în practică cooperaţia. Va lua parte activă la înfiinţarea de cooperative în oraşele şi satele României, va antrena studenţii de la Academia de Înalte Studii Comerciale şi Industriale Cluj la o serie de acţiuni cooperatiste. Neuitând locul unde s-a născut şi a făcut primii paşi în viaţă, economistul săcelean a fost unul dintre

Sediul fostei Bănci Populare ”Săceleana”

promotorii mişcării cooperatiste săcelene reprezentată de Banca Populară „Săceleana” înfiinţată la 21 Februarie 1925 ca instituţie de credit cu sediul în Satulung [8].

Capitalul băncii era format din părţi sociale de câte 1000 lei, iar răspunderea membrilor era de trei ori capitalul subscris. La înfiinţare, numărul membrilor a fost de 62 persoane, cu un capital de 24170 lei, pentru ca la finalul anului 1925 numărul membrilor să crească la 129 persoane, cu un capital de 119085 lei [9]. Cercul de activitate a băncii erau comunele Satulung, Cernatu, Turcheş, Baciu, de la început instituţia stabilindu-şi ca obiectiv satisfacerea nevoilor de credit ale mocanilor săceleni, susţinerea activităţilor economice aducătoate de profit şi sprijinirea vieţii culturale a satelor săcelene. De-a lungul timpului, buna înţelegere dintre membri a făcut ca Banca Populară Săceleana să ducă o politică financiară bună, dovezi în acest sens fiind procesele verbale ale Adunărilor generale care se ţineau în fiecare sfârşit de an: în 1931 instituţia bancară avea 433 membri cu un capital social de 1105905 lei [10] şi acordase împrumuturi în valoare de 3418735 lei, devenind cea mai mare bancă cooperatistă din judeţul Braşov; în 1936 avea 451 membri cu un capital de 877876 lei [11] şi un activ de 3571340, pentru ca la bilanţul din1937 să deţină în fondul de rezervă 154555 lei, cel mai mare de până atunci [12]. O mare pondere dintre membri o aveau plugarii (agricultorii) şi oierii, meseriaşii, comercianţii, funcţionarii, dar şi preoţii şi învăţătorii. Analizând aceste date, se poate trage concluzia că Banca Populară Săceleana, prin felul ei de a lucra, a reuşit să dezvolte simţul de asociere şi să capteze încrederea populaţiei, care a participa în număr din ce în ce mai mare la capitalul băncii şi la depuneri.

Dintre cei 433 de membri din 1931, 55 participau cu sume până la 500 lei, 122 cu sume cuprinse între 500-1000 lei, 212 membri au depus între 1000-5000 lei, iar 44 membri au depus peste 5000 lei; majoritatea membrilor au aut capitaluri mici, aplicându-se principiul cooperatist al democratizării capitalului, acesta aparţinând unui număr mare de membri.De asemenea, fiecare membru avea un vot în adunările generale indiferent de proporţia participării la capitalul băncii.

[1] Jinga Victor,”Dinamica economiei cooperatiste”, ed. Astra, Braşov, 1941, p.169
[2] Ibidem, p.235
[3] Ibidem, p.114
[4] Ibidem, p.136
[5] Ibidem, p.172
[6] Ibidem, p.118
[7] Ibidem, p.115
[8] Jinga Victor, “*Cooperaţia românească în judeţul Braşov*”, Tip.Victor Branişce, Braşov, p.22-23
[9] ***”*Banca Populară Săceleana din comuna Satulung(jud.Braşov)*”, Tipografia naţională S.A.1932, Cluj,p.3
[10] Idem, p.3
[11] *** Plaiuri Săcelene, nr.1-3, 1937, p.53-54
[12] “*Cuvinte de omenie bunilor Săceleni*”, în Plaiuri Săcelene, nr.1,1938, p.68-69

https://biblioteca-digitala.ro / https://izvorulsacele.ro

De-a lungul perioadei 1925-1938, banca a acordat împrumuturi în valoare de 20 milioane lei, conducându-se după principiul cooperatist care oferea împrumuturi mai mici la cât mai mulţi solicitanţi, având dobânzi mici. În privinţa destinaţiei împrumuturilor, 52% din total erau îndreptate spre agricultură, urmărindu-se dezvoltarea acestei ramuri economice specifice zonei. Din totalul împrumuturilor, 90% erau acordate pentru scopuri productive, în timp ce împrumuturile pentru consum reprezentau o proporţie redusă de numai 7%. Acest fapt arată că banca a aplicat o politică de credit sănătoasă, atât din punctul de vedere al propriei solidităţi cât şi din cel al interesului economic general al populaţiei. Pentru a se dezvolta spiritul de economie, s-au cumpărat 100 casete de economii din Franţa [13] care au fost plasate în familii. Rezultatele acestei acţiuni n-au întârziat să se arate: copiii au început să strângă economii şi să depună conţinutul casetelor la bancă, astfel încât, pe lângă rolul social-economic banca avea şi un rol educativ.

Banca populară „Săceleana" s-a implicat şi în înfiinţarea altor instituţii economice din Săcele:

1.Obştea de arendare"Moriţa" din Satulung înfiinţată în 1926 de 45 de membri cu un capital social de 70471 lei, o asociere a puţinilor oieri rămaşi în Săcele cu scopul de arendare de păşuni şi păşunat în comun. În 1930 obştea a plătit 95000 lei pentru arenzi, avea un fond de rezervă de 3400 lei şi un profit de 6088 lei;

2.Cooperativa de transporturi „Unirea-Săcele", înfiinţată de către 51 membri în 1930 cu capital social de 40400 lei cu scopul de a exploata linia de autobuze Satulung-Braşov;

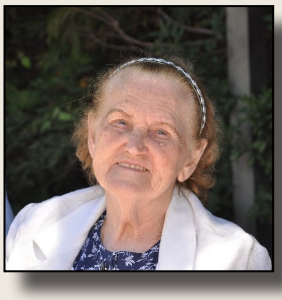
3.Cooperativa „Industria casnică a femeilor săcelene", înfiinţată cu scopul de a cumpăra şi pune la dispoziţia săcelencelor războaie performante de ţesut în cadrul atelierului de covoare.

Banca populară „Săceleana" şi instituţiile economice patronate de ea au fost un factor activ în viaţa economico-socială a satelor săcelene în perioada dintre cele două războaie mondiale, datorită bunei administrări şi a preocupărilor membrilor care nu s-au lăsat influenţaţi de sentimente particulare, ci au lucrat pentru binele comun sub îndrumarea fondatorului şi preşedintelui Consiliului de Administraţie care a fost de la puţin timp de la înfiinţare economistul Victor Jinga. Deşi foarte tânăr acesta şi-a pus în valoare cunoştinţele şi forţa de muncă pentru binele obştei al cărei fiu era. Activitatea sa şi a colaboratorilor săi poate constitui astăzi un exemplu de bună practică pentru ridicarea Săcelelor la o mare putere economică şi frumuseţe umană.

Prof. Lucian Ciolpan

[13] ***"*Banca Populară Săceleana din comuna Satulung(jud.Braşov)*",Tipografia naţională S.A.1932,Cluj,p.8

IN MEMORIAM OLIMPIA COJOCNEANU (1922-2013)

Trecerea inexorabilă a timpului nu va şterge din sufletele noas-tre durerea imensă pe care ne-a lăsat-o plecarea definitivă din mijlocul nostru a fiinţei dragi, iubitoare şi plină de simţăminte nobile, cea care a fost cândva Olimpia Cojocneanu. Regretată de toţi copiii, rudeniile şi nenumăraţii ei prieteni, cât şi de cei care au cunoscut-o în mijlocul comunităţii româneşti din Bay Area, din sânul Bisericii Ortodoxe Române din care a făcut parte cu toată fiinţa ei, nu va fi înlocuită uşor. Lacrimile şi durerea pierderii ei vor persista mereu. Ne va rămâne dragostea cu care şi-a semnat prezenţa în tot locul şi care a animat dorinţa ei permanentă de a-i aduna pe toţi românii împreună, realizată, acum mulţi ani, în miniatură, la ea acasă.

În 21 Mai 2012 a împlinit 90 de ani şi am sărbătorit-o, deşi Dnei Olimpia Cojocneanu nu-i venea să creadă la ce vârstă i-a îngăduit Dumnezeu să ajungă şi cât s-a bucurat, Doamne !, fiindcă ştia să se bucure de o aşa manieră încât îţi transmitea aceeaşi stare sufletească care o anima şi pe ea. Şi suntem toţi fericiţi pentru că ea a trăit o aşa bucurie spirituală precum merita din plin pentru bună-creşterea, modestia şi smerenia ei umilă şi dedicaţia ei pentru binele bisericii şi aproapelui. Atunci, în mai 2012, s-a vorbit în Biserică despre vrednicia ei şi contribuţia ei neobosită atunci când a fost vorba să dea o mână de ajutor, să ofere un sprijin financiar chiar din simbolica ei pensie sau sprijin spiritual printr-o vorbă bună; au vorbit atunci, la Hayward: pr. Gh. Naghi, în Biserică şi în sală, Mariana Cismaş, Marta Lupan, dr. Anastasia Constantinescu, dr. Felicia Radu-Rădulescu şi a cântat înduioşător prof. Cristina Negoiţescu, fiecare dintre vorbitori reliefând câte o caracteristică a firii excepţionale a Olimpiei Cojocneanu. Asta se întâmpla în 12 Mai 2012, la Hayward, sărbătorire devansată din cauza unor motive întemeiate, apoi a urmat aceeaşi sărbătorire la Biserica din San Jose, ca în cele din urmă să fie sărbătorită de familie.

Poate surprinde pe creştini, dar Olimpia Cojocneanu, în afară de asiduitatea în încercările de a rezolva integramele, - preocupare cunoscută de toată lumea - mai avea tendinţe literare, colaborând, de-a lungul timpului, cu diverse articole la *Buletinul CRC*, ca spre exemplu:"*Învaţă de la toate* (din lirica norvegiană)"; un medalion închinat lui „*G. Topârceanu (1886-1937)*; „*Am nevoie de tine*"; apoi despre vizita la Ierusalim şi la unele mănăstiri din România-Moldova a publicat sentimentele ei de ataşament la valorile creştine şi româneşti în ziarul parohiei din San Jose. A lucrat voluntar pentru Biserica care se plănuia la Hayward, a ajutat la prepararea scrisorilor trimise de către revistă, a preparat mâncare pentru voluntari, a făcut donaţii substanţiale pentru Casa Română & Capela împreună cu fiul Christian-Olimpiu Cojocneanuca să nu mai pomenim contribuţiile Dnei Olimpia pentru diferite întruniri româneşti, ajutoare menţionate în decursul anilor până la ultima apariţie a revistei *Buletinul CRC*, fiind pe rând vânzătoare de bilete la teatru (spectacol care a avut loc în sala parohiei ortodoxe sârbe din Oakland), „cofetară" pentru picnicurile bisericeşti, „aranjatoare" a steagurilor româno-americane ca românii să găsească locul unde se petreceau aceste evenimente şi multe altele.

Despre viaţa pilduitoare a venerabilei Olimpia Cojocnea nu, în decursul timpului au apărut diverse materiale, în afară de frumosul şi sincerul discurs al prietenei ei de-o viaţă, Marta Lupan, printre care amintim sensibila poezie dedicată ei de către poetul Ilarion Sfrijan, trecut şi el lumea drepţilor de mult timp, alta de Viorica Grigorescu şi subsemnatul în care scoteam în evidenţă, cu prilejul unor ani aniversari, frumuseţea morală care ni se oferă drept exemplu pentru o trăire în duh creştinesc. Cu acest prilej ne îngăuim să afirmăm – fără a-i cunoaşte întreaga familie – că această fire blândă şi devotată, credincioasă a Olimpiei Cojocneanu a moştenit-o o singură nepoată pe care noi o cunoaştem şi o preţuim ca atare, Mihaela Niţă din Săcele, singura cu care mai avea relaţii apropiate şi de scrisorile căreia se bucura tare mult.

Această frumuseţe morală a Olimpiei Cojocneanu mi-a înseninat viaţa şi mi-a lipezit gândurile, luminându-mi propria viaţă, fapt pentru care am şi scris aceste modeste însemnări, pe care am să le mai republic cu convingerea că nu am găsit alte cuvinte mai potrivite care să reproducă o viaţă de o frumuseţe

https://biblioteca-digitala.ro / https://izvorulsacele.ro

morală unică. Fiindcă nu pot să uit că în ultimele ei luni de viaţă, când ea se găsea aproape de ultima suflare, pe patul de suferinţă dintr-o casă de aşa zisă recuperare, deşi suferea fiind imobilizată în pat, totuşi ea mai avut tăria morală să se gândească cum mă poate ajuta. Personal îmi era teamă să-i spun că voi pleca de la dânsa, ceea ar fi schimat mediul în care trăia, dar totuşi am încercat, timid, să-i sugerez că în viitor voi pleca. La care Olimpia Cojocneanu a exclamat, uşurată: " acum pot să fiu liniştită (numai că nu a spus: acum pot să mor liniştită), că ţi-ai găsit undeva un loc bun".

Pierderea irepalabilă a bunei credincioase care a fost Olimpia Cojocneanu este un moment de reflecţie, de sensibilă aducere aminte în urma unei vieţi închinate slujirii: slujirii Bisericii, slujirii comunităţii româneşti din Bay Area, în cele din urmă slujirii aproapelui. Iar rândurile noastre se vor un modest omagiu aceleia care nu a obosit niciodată, nu a pus stavilă efortului atunci când a fost vorba să dea o mână de ajutor, să ofere un sprijin financiar chiar din simbolica ei pensie, un sprijin spiritual, o vorbă bună. Şi a făcut-o totdeauna modest, fără ostentaţie, cu firească naturaleţe şi fineţea ei înnăscută! Şi mulţi au beneficiat de acest sprijin adevărat, printre aceştia numărându-mă şi subsemnatul. O fericită împlinire am avut să pot vedea cu proprii mei ochi cum cuvintele Sfintei Scripturi se pot împlini cu o uşurinţă dumnezeiască, fără să fie o corvoadă sau să se observe o cât de neînsemnată undă de mândrie; flămânzi am fost şi ne-a săturat, însetaţi am fost şi ne-a potolit setea, bolnavi am fost şi ne-a vizitat şi ne-a mângâiat, adăpost nu am avut şi ne-a găzduit. Ce uşor recunoaştem condiţiile mântuirii pe care Iisus ni le-a pus! Şi ele nu au fost niciodată doar o vorbă deşartă în viaţa Dnei Olimpia, ci viaţă adevărată! Şi le-a împlinit zâmbind!

De aceea şi parohia ortodoxă română din San Jose a avut-o în mare apreciere, alegându-o vreme de mulţi ani (vreo 15 ani) preşedinta Reuniunii Doamnelor. Şi aici ajutorul ei a fost mult preţuit. La orice manifestare a parohiei, la vizita ierarhului (Înalt Prea Sfinţitul Arhiepiscop Nathanael a vizitat-o acasă şi a servit masa la ea), la picnicul anual al parohiei, Dna Olimpia a fost mereu prezentă, a se înţelege cu munca. Nu mai puţin, Duminică de Duminică, dânsa este aceea care prepara prescura pentru proscomidie, folosită ulterior ca anafură. Şi niciodată nu i-a fost greu şi niciodată nu a obosit! Şi asta nu numai de acuma, ci de mulţi ani, încă de pe vremea Părintelui Gheorghe Grigorescu. La fel pregătea această prescură şi pentru diferitele slujbe săvârşite de subsemnatul Iar când ne-am ostenit cu construcţia Bisericii şi a Casei Române din Hayward aportul ei a fost notabil, alături de alţi creştini, atât prin muncă fizică, cât şi prin bani! Demne de reţinut sunt şi vizitele ei în Ţară, cât a putut să călătorească, cât şi la Locurile Sfinte, de care am amintit deja.

Şi a citit continuu, zi de zi s-a întărit şi şi-a potolit setea despre nemărginire aflată în bogata literatură românească, în ziarele şi revistele româneşti din America, la care a fost abonată (*Meridianul Românesc, New York Magazin, Danubius, Curierul Românesc, Curentul, Mioriţa, Lumină Lină, Lumea Liberă, Credinţa, Origini, Impact, Cuvântul Românesc,Plaiuri Săcelene*), în cărţile de zidire sufletească pe care le avea din America şi România. Avea un cult pentru inegalabilul poet Vasile Militaru. Şi-a procurat tot ce s-a publicat în România despre el şi de el, după căderea comunismului, prin Dna Maria Neamţu, soţia istoricului clujean Gelu Neamţu, care nu putea să-i facă o mai mare plăcere decât ofeindu-i, în copie, poeziile lui Vasile Militaru legate în carton. Prin peregrinările sale cu ani în urmă l-a cunoscut şi pe fiul lui Topârceanu. Şi toate le-a păstrat în inima ei imensă de român adevărat. Poate fi ceva mai frumos şi mai demn de urmat? Pe lângă prestigiul nelimitat de care s-a bucurat din partea tinerei generaţii este de recomandat să i se urmeze exemplul în toate şi după vorba Sfintei Scripturi, mai presus de toate este iubirea, iar noi adăugăm iubirea de neamul ei cel românesc!

Olimpia Cojocneanu s-a născut în satul Tibru de lângă Alba Iulia la 21 Mai 1922. Aici şi-a trăit începuturile vieţii, copilăria petrecându-o într-o familie de oameni harnici, cinstiţi şi de vază, bunicul ei fiind primar. După aceşti ani, la ideea unchiului Ioan Rusu Tibreanu (care şi-a luat numele de la Tibru unde s-a născut şi avea de soţie pe Sabrina – soră cu mama Dnei Olimpia – cu care a avut şase copii), notar cu studii la Budapesta, întreaga familie formată de acum din 4 fete şi un băiat se mută la Săcele unde tatăl, Traian Roşu, devine pădurar, iar Dna Olimpia îşi va face întreaga instrucţie şcolară. La vârsta potrivită se căsătoreşte şi se stabileşte la Braşov. În o viaţă de muncă fără preget îşi creşte în mare cinste cei patru copii, toţi cu studii universitare şi care astăzi au situaţii foarte bune în ţara de adopţie (Statele Unite). Dorul copiilor o aduce în America unde vine împreună cu soţul ei, Iuliu, în 1985, dar care din nefericire, după o boală necruţătoare se prăpădeşte în 1992 la San Jose, unde este înmormântat şi lângă care este pusă şi ea spre odihnă veşnică, precum i-a fost dorinţa. Slujba de înmormântare s-a oficiat de Preotul Gh. Naghi, Preotul Teodor Gîrlonţa de la Sacramento, care a rostit o înălţătoare predică şi Preotul Octavian Mahler de la Hayward, după ce la priveghiul din seara precedentă a participat un foarte mare număr de creştini..

Bunătatea angelică a Dnei Olimpia nu este frântă nici de pierderea soţului, cruntă şi ireparabilă dispariţie, şi îşi continuă singură, după puterile ei, o viaţă exemplară întru cinste şi demnitate. De acum, legăturile cu Ţara ei atât de dragă, se întăresc. Împarte cu o generozitate impresionantă şi Dumnezeu plineşte în aşa fel ca totdeauna să aibă şi la nesfârşit să dăruiască. **A trăit dăruind!**

Mulţumim lui Dumnezeu că ne-a dăruit onoarea de a fi alături de o asemenea fiinţă îngerească. Vă rog să-mi îngăduiţi să închei cu o strofă din poezia compusă de un om talentat, cu ani în urmă, la o altă aniversare a Dnei Olimpia, de poetul din San Jose, **Ilarion Sfrijan**:

"Slăvită fie primăvara
Ce V-a adus pe-acest pământ
Întruchiparea bunătăţii
Şi a credinţei în Cel Sfânt."

Pr. Gh. Naghi- San Jose, USA

Membrii Asociației Cultural-Sportive "Izvorul" sunt alături de familiile îndoliate ale domnilor Constantin Perciog si Traian Ardeleanu, plecați dintre noi la cele veșnice în urmă cu puțin timp. Urmași ai mocanilor săceleni din Satulung, domnii Constantin Perciog si Traian Ardeleanu au fost membri cotizanți, mereu alături de asociația noastră, sprijinind activitățile ei și contribuind la succesul acestora și la cunoașterea și prețuirea tradițiilor și obiceiurilor de pe aceste minunate plaiuri.

Dumnezeu să-i odihnească în pace.

https://biblioteca-digitala.ro / https://izvorulsacele.ro

DARIE MAGHERU – 90 DE ANI DE LA NAȘTERE
ȘI 30 DE ANI DE LA TRECEREA ÎN ETERNITATE

CRIZANTEME PENTRU DARIE

A mai trecut o vară, a mai venit o toamnă cu-ntreg cortegiul ei de frig neprevăzut, de interminabile ploi, de vînt - ba cald, ba rece - care-a dat iarna prin evantaiul cromatic al frunzelor istovite.

De fapt timpul, măsurat prin succesiunea verilor, toamnelor... rămîne o constantă, pe lîngă obeliscul căreia noi trecem odată cu verile, odată cu toamnele... unii mai repede, alții mai încet... unii cu un rost solid și bine conturat, alții făcînd doar „umbră pămîntului”.

A mai trecut o vară și toamna i-a luat locul din mers instalîndu-se-n fotoliile, altădată calde și verzi, ale anotimpului coacerii. La mijloc de toamnă, cînd roadele s-au strîns în hambarele largi și-n rafturile aromate ale cămărilor, odihna binemeritată ia locul trudei nemăsurate, înscrisă-n palma aspră, mare, puternică a muncitorului pămîntului, cel care din primăvara pînă-n toamnă, nu-și drămuiește, nu-și cruță energiile în încleștarea permanentă cu îndărătnicia gliei, avînd un fus orar al lui, după meridian propriu, fără să țină cont de calendarul „domnului” de la oraș.

…La mijloc de toamnă capricioasă, prematur sosită, cînd între „frunza ce cade și ramura goală, Moartea se circumscrie ca o extatică boală” ne-aducem aminte de ziua cînd Darie Magheru –poet, prozator și dramaturg de excepție al țării Bârsei- „trecea din cotidian în metaforă”.

Venit pe lume într-o zi de 25 octombrie a anului 1923, nu departe de Brașov, copilul Aurel Zaharia Moldoveanu avea să uimească de timpuriu, pe semenii săi prin ascuțimea minții, prin vivacitatea sa spirituală dublată de o erudiție de invidiat, intrînd apoi în conștiința contemporanilor, dar și a posterității, sub numele –devenit renume- Darie Magheru.

Și pentru că n-a fost o luminiță pîlpîind, gata să se stingă la cea mai slabă adiere, Darie Magheru a trezit o mulțime de sentimente contradictorii de la simpatie la adulație, de la o laudă reținută la apreciere dorită, pertinentă, de la contestare neutră la ură și împroșcare vitriolică. Chiar dacă ar fi vrut, Darie n-ar fi putut trece prin lume și viață nebăgat în seamă, pentru că aceasta este soarta celor care de la naștere au știut că e „mai bine să mori în picioare decît să trăiești în genunchi”. Darie a deranjat pe mulți și în timpul vieții și după… pentru că aripile lui au fost mai

La o ședătoare literară în casa memorială ”Darie Magheru”

mari decît cuibul și, în zbor planat sau în zbor alert, făcea prea multă umbră pe care, cei cu sensibilități criptogamice, n-o puteau suporta. Detractorii lui Darie –mai mari sau mai mici- s-au dus la fund, înnămolindu-se într-un anonimat silențios și deplin „male parta male dilabuntur” (Cicero).

La mijloc de toamnă, într-o zi de 25 octombrie a anului 1983, de Sus, din împărăția stelelor, ca de pe o înaltă scenă (atît de familiară poetului), Darie intră în armonie cu muzica sferelor. Pe pămîntul pe care l-a iubit atît de mult, dar pe care l-a părăsit senin, Darie Magheru a adunat un univers de simțire, și de gîndire pe care l-a ordonat și l-a distilat în cărți cu titluri insolite care invită la o lectură atentă, făcută cu sufletul, dar mai mult cu mintea. „Pygmalion”, „Caprichos”, „Schițe iconografice”, „Forum Traiani”, „Tragicul domn Ion al cămilelor”, „Nicola Ursu din Albac”, „Nemuritorul în solitudine și durere”… și altele… și altele…

Prof. Stelian Răducanu
(din) „Gazeta de Transilvania”, Brașov

DOR DE DARIE...

CARTE DE VIZITĂ DARIE MAGHERU

- Născut la 25 octombrie 1923 în comuna Prejmer, județul Brașov.
- Studii: -Liceul la Brașov
 -Facultatea de teatru- secția actorie a Institutului de artă teatrală, pe care o absolvă la Iași în 1950.
- Între 1951-1964 este actor la teatrele din: Brașov, Ploiești, Arad, Iași și Botoșani.
- Din 1949 este membru titular al Uniunii Scriitorilor din R.S.R..
- Cărți tipărite: -„EU, MEȘTERUL MANOLE”- Ed. ESPLA-1957
 -„POEME”- E.P.L.-1968
 -„CAPRICHOS”- Ed. Albatros-1970
 -„SCHIȚE ICONOGRAFICE”- Ed. Cartea românească-1972
 -„GUERNICA”- Ed. Albatros-1974.
- Publică în revista „Astra”, piesele: „TRAGICUL DOMN ION AL CĂMILELOR”(1970) și „HORIA” (1978).
- Colaborări la revistele: „România literară”, „Astra”, „Convorbiri literare”, „Viața românească” etc.
- Piese în manuscris: „Ospăț în toamnă” (Țepeș) – 1972, „Forum Traiani” (Decebal) – 1972, „Tatăl meu, Pătrașcu cel Bun” (Mihai Viteazul) – 1978.

https://biblioteca-digitala.ro / https://izvorulsacele.ro

OPINII DIN PRESA VREMII DESPRE OPERA LUI DARIE MAGHERU

„Tragicul domn Ion al cămilelor” (…) face parte dintr-o trilogie („Barbarii”…). Aparține unui liric-dramatic de o structură aparte, profund originală, realizînd aproape integral spectacolul monologului. Ar trebui să înceteze, cînd ne referim la asemenea lucrări, aplicația cu termenii și uneltele convenționale. Darie Magheru duce teatrul expresiei la amplitudini mari, nu se ferește de bombastic- de sub cenușa căruia ne lasă să alegem aforismul bogat. El vede cuvintele, mișcarea lor, și la un moment dat totul devine coregrafia acestora, în cadrul prețios și sever al plasticii unui trin suspendat între patru vînturi, frînghiile la capătul cărora cămilele țin cumpăna: „Toți ne rupem zilnic între Iubire-Răsare și Ură-Apune, Loialitate de Miazăzi și Delațiunea de Miazănoapte (...) Preferînd Zimbrii! Sultanul însă- trebuie să recunosc!- are oarecare dreptate. Zimbrii nu se lasă îmblînziți. Sînt prea ai pămîntului acestuia.” Biciuirea în final a cămilelor, coordonată cu replică de ardoare: „Pînă cînd aceeași tulpină se va mai bifurca în vultur și vierme! zimbru și cămilă! paloș și suliță cu căciula în ea” –este momentul lucidei asumări a conștiinței de sine.

Casa memorială ”Darie Magheru” din Turcheș

Știu că Darie Magheru ar vrea spectacolul cu actorii și regia sa, îl dorim și noi, dar marea premieră a avut loc. Impresionați, spectatorii tac, covîrșiți.

Mihai Nadin
„Cronica”

• • • • •

Cei trei eroi, (Decebal, Ion Vodă și Horia din trilogia „Barbarii”, din care face parte drama „Tragicul domn Ion al Cămilelor” –n.n.) într-o solitudine demiurgică și-ntr-o solidaritate primordială și absolută cu pămîntul acesta, încep lent să se închege telluric din tectonica timpului și-a materiei lui, devenind crescendo mituri, martiri ai unui destin și-și proiectează, pînă la urmă, uriașa lor statură simbolică în orbita cosmică a istoriei, parcă într-o zare de arhetipuri.

Fiecare poem este o fîntînă arteziană care aruncă în afara ei, fără contenire și din ce în ce mai cu mînie, lavă îmbibată de bolovani și răni adînci.

Rar mi-a fost dat, (…) să citesc o lucrare lirico-dramatică atît de densă, de majestuos convulsionată. Rar un autor care să vibreze de patriotism, de dragostea față de pămîntul acesta și oamenii lui din veacuri, de osemintele comune care-i alcătuiesc geologia. Rar o astfel de construcție metaforică, aș zice, în talazuri.

Cele trei monologuri-meditații nu sînt simple recitări, ci spectacole în toată accepția cuvîntului, spectacol amplu, vibrant, cu o surdă superbie, crescînd înaintea ochilor, a memoriei, desfășurîndu-și înțelesurile, forța și frumusețea înaintea unor mulțimi care nu sînt altceva decît țărîna metamorfozată în ființe vii, fabuloase (…).

Nu știu dacă această deosebit de interesantă lucrare a lui Darie Magheru va constitui obiectul unei curiozități (măcar) sau ambiții regizorale, dar cred că este, fără îndoială, o necesitate difuzarea ei.

Teohar Mihadaș
„Tribuna”

NICIODATĂ TOAMNA...

S-a tot sumețit vara cu toropeala sa pînă-n prag de toamnă, cînd s-a prăbușit sub lințoliul ceței și al ploilor reci, nu pentru mult timp însă, dar destul pentru ca Toamna să-și facă apariția, ivită triumfal parcă din rapsodiile topîrcene, cu rochia-i brodată în cromatismul agonizant al cohortelor de frunze-n spulber... Soarele, istovit și el de șarjele al căror protagonist a fost, lunecă molcom pe boltă năpădit de undele nostalgiei bătăliilor trecute, cînd tot și toate se supuneau săbiilor sale de foc necruțător. Acum, domolit, își furișează pudic mîngîierile pe carnea de aur a boabelor de strugure, binecuvîntare trecută în must și apoi scînteind în chihlimbarul tonic al cupelor pline. Tabloul bucolic trezește ici și colo, rar și izolat, imaginea sărbătorilor dyonisiace vestite în Dacia, dar mai ales în Dacia Pontica, sărbători ale unui cvasiparadis pămîntean, rămas undeva între evi, răpus –cu timpul- de un modernism pauperizat și pauperizant... Și totuși, în cadrul acestei curgeri ciclice implacabile, Toamna nu este numai un anotimp al unei finalități cuprinse-n ROD, ci, în același timp, este și punctul de plecare al germinației viitoare, punctul de plecare al bobului de grîu spre împlinirea în PÎINEA din mijlocul verii viitoare. În acest anotimp mirific vine în lume, din cine știe ce galaxii ale spiritului, AUREL MOLDOVEANU, copilul mușcat de geniu (după cum se va dovedi mai tîrziu).

Toamnele vin și trec... trec și vin în crugul timpului, iar tînărul, la 18 ani, înarmat acum cu acel orgoliu apolinic, izbește „Cu barda-n porți de veac”, prima încercare literară, și devine DARIE MAGHERU... Toamnele trec..., toamnele vin... iar Darie, conștient de orizonturile de creație deschise de către destinul său, sub imperiul aceluiași orgoliu apolinic, dar filtrat de o maturitate inerentă și dedublîndu-se subtil în „Eu. Meșterul Manole”, știe (de acum) că va trebui s-o zideasc de mai multe ori pe Ana în Rut, în Zenda, în Galateea, iar el va arde în Pygmalion, Sisif, Prometeu, Dedal, Decebal sau Icar...

Și curg Toamnele sub pulbere de aur și azur, iar mustul, în pivnițe și crame, fierbe lin și sigur în plămada vinului rubiniu, tare și limpede, cuminecătura viitoarelor Cine de Taină în Templul sublimei Poesis. Și-n atmosfera hieratică din Templul Zeiței, „Poeme(le)” sau „Capriciile” sub titlul generic de iberică rezonanță „Caprichos”, ecou sentimental atipic după temperamentalul Francisco de Goya, se însăilează aproape pios-pictural în „Schițe(le) iconografice”, pregătind parcă impactul „in memoriam” cu sacrificata „Guernica”, nemurită într-o imagine tragică de preaplinul lui Picasso Pablo Ruiz... Dacă Homer a fos orb (cum se spune), el a fost reprezentat așa doar pentru a dovedi puterea paradoxului, pentru că el „a văzut” cu atîta limpezime zbuciumul străbunei Troia între alfa și omega, și dincolo de omega în măreția ei eternă. „Dară ochiu-nchis afară, înlăuntru se deșteaptă”, spune Poetul în „Scrisoarea a III-a”, iar Darie aduce-n teluric „Zeu orb cu flori” pentru ca, în lumina serafică a ochiului închis afară, să

https://biblioteca-digitala.ro / https://izvorulsacele.ro

O altă şezătoare literară la comemorarea scriitorului

zămislească inedita ,,Cărămida cu mîner”, dar şi ,,Nemuritorul în solitudine şi durerea”, proză analitică de mare profunzime, care anticipează cu cîteva decenii noua manieră de scriere literară cu opere şi scriitori infatuaţi (unii dintre ei talentaţi), care-şi arogă singularitatea şi prioritatea creatoare, nihilişti, din păcate, răi de gură şi îmbălaţi, gata să împroaşte cu otravă pe oricine şi să calce peste orice... Corabia Toamnei însă, în periplul său, aduce şi ploile binecuvîntate care spală trotuare mizerabile, reziduuri gudronice, ganguri insalubre, păcate... Anicipativ şi postum în acelaşi timp, pe o replică cinică, distilată-n ,,Exclusiv Tauri”, aşa…, ca un ,,joc de creion”, în rotundul unui scut împotriva posibilelor adversităţi, care (din păcate) nu vor întîrzia să bîntuie, Darie îşi încearcă armele exersînd, pentru că fiecare pas spre desăvîrşire înseamnă o izbîndă în planul aspiraţiilor sale de creator de valori artistice.

Şi mai trec cîteva Toamne, cu luminile, cu vînturile, cu ploile, cu ceaţa şi brumele lor, cu neizbutirile sau speranţele lor. Pentru Darie Magheru timpul, curgerea lui, înseamnă paşi către împlinire. Actor pe scena Teatrului Dramatic din Braşov, dar nu numai, Darie joacă în roluri dramatice, de obicei. Gîndul său însă este la creion şi la fila albă din faţa sa, care aşteaptă să fie acoperită cu litere în rînduri extrem de îngrijite, în care să-şi aştearnă preaplinul zilelor şi nopţilor de veghe. Darie începe să scrie teatru. Darie scrie cu foarte mult talent un teatru de profunzime, sporind debitul declamaţiei introvertite şi diminuînd pe cel al declamaţiei extrovertite, aducînd în piesele sale MODELE, mari personalităţi din istoria Neamului Românesc, cele care, prin idei şi fapte, au depăşit, mai mult sau mai puţin, anchilozele epocilor în care au trăit: Decebal, Horea, Ioan Vodă cel Cumplit, Vlad Ţepeş, Mihai Viteazu.... Teatru cu temă istorică naţională acum, cînd frontierele cad? Cînd naţiile se dizolvă în cazanul globalizării?... Vor zice snobii, cei atinşi de sindromul slugii şi al defetismului. Da! ... Cînd Darie a creat aceste opere de excepţie, ne păştea globalizarea de tip comunist-bolşevic sub ameninţarea permanentă a ,,kalaşnikovului”; acum ne paşte aceeaşi globalizare, dar o globalizare sub umbrela dezamăgitoare a dolarului, a ideilor liberale implementate într-o democraţie diluată, informă şi libertină, în care dictonul înstrăinării şi al dezrădăcinării ,,Ubi bene-ibi Patria” constituie principiul fundamental existential al celor care au renunţat sau vor renunţa la identitate pentru un statut iluzoriu de ,,cetăţean al Europei”, cu vîrfuri lovite de hidrocefalie, care se vor strădui să transforme pe OM într-un prelung şi (pre)larg tub digestiv. Darie le stă acestora împotrivă şi îi umileşte… Dincolo de faptele trunchiat cunoscute şi de litera scrisă, la fel ca Eminescu, Darie are o extraordinară intuitie a istoriei. Este suficient să parcurgem o singură piesă, spre exemplu ,,Forum Traiani”, pentru a cunoaşte măsura întregului tezaur de gîndire a autorului pe care este grefată o erudiţie de invidiat pentru oricare cititor avizat. Teatrul scris de către Darie fiind complex, nu este atît de comod pentru actori. Aşa cum ariile lui Puccini erau şi sînt adevărate pietre de încercare pentru tenori, tot aşa ,,rolurile” din piesele lui Darie pun la grea încercare pe interpreţi. Actorul octogenar George Mihăilă Gridănuşu, coleg de scenă cu Darie, primul care a realizat (şi a interpretat) spectacolul cu piesa ,,Tragicul domn Ion al cămilelor”, în 1978, la Teatrul Dramatic din Braşov, spunea confraţilor săi: ,,Nu încercaţi să vreţi a-l juca pe Darie după prima lectură… Parcurgeţi-l integral… şi veţi vedea că vă aflaţi în faţa unui vrăjitor care vă provoacă… să vreţi să vreţi!... Colega, abia după ce l-ai jucat pe Darie, capeţi certitudinea că eşti un actor mare!...”.

Îndemnul de mai sus este valabil şi azi pentru oricare cititor, ca şi pentru actorul care-şi pune pe cartea deschisă mintea şi inima, pentru că Darie-Creatorul, cu rădăcini înfipte adînc în ancestralitate, cu un orizont de cunoaştere de tip encyclopedic, şi cu o capacitate demiurgică ieşită din comun, rămîne unul dintre piscurile de spiritualitate ale Neamului Românesc.

Acum, cînd Toamna aceasta mirifică ne-a oferit ocazia de a fi din nou alături de Darie omagiindu-l, putem să spunem ca şi poetul confrate: ,,Niciodata Toamna/ Nu fu mai frumoasă...”.

Prof. Stelian Răducanu

COSTACHE NEGRUZZI (1808 - 1868)

“Iar Negruzzi şterge colbul de pe cronice bătrâne...
Moaie pana în cerneala unor vremi de mult apuse,
Zugrăveşte din nou iară pânzele posomorâte,
Ce-arătau faptele crunte unor domnitori tirani, vicleni.”
(M. Eminescu - “Epigoni”)

La 25 august a.c. se vor împlini 145 de ani de la moartea celui ce a pus bazele nuvelei istorice româneşti - Costache Negruzzi.

Se naşte în anul 1808, la Iaşi, într-o familie de boieri. În anii copilăriei, cum însuşi mărturiseşte, citise pe Homer şi Euripide, vorbea, sub îndrumarea dascălilor, limba greacă, ştiind să vorbească şi să scrie franţuzeşte, după dictare, să citească şi să scrie româneşte luând cartea “Istoria pentru începutul românilor în Dacia” de Petru Maior, reprezentant al Şcolii Ardelene, ajutat de abecedarul “Urgisit în puţine ceasuri”, aşa cum povesteşte cu subtilă autoironie în scrisoarea “Cum am învăţat româneşte”.

În timpul Eteriei se refugiază împreună cu familia în ţinutul Hotinului, iar în 1822, împreună cu familia, se află la Chişinău, unde îl va cunoaşte pe poetul Alexei Puşkin, din creaţia căruia va traduce. Întorcându-se, în 1823, în Moldova, va traduce

https://biblioteca-digitala.ro / https://izvorulsacele.ro

din literatura franceză.

După decesul tatălui său, în 1826, apăsat de greutăţile familiei, începe viaţa de slujbaş al administraţiei de stat, fiind copist la Visterie.

În 1835, la tipografia "Albinei româneşti" din Iaşi, apare prima lucrare publicată de Costache Negruzzi, o traducere din limba franceză. În 1837, în "Curierul de ambe sexe", apare nuvela "Zoe", apoi, în tipografia "Albinei", apare poemul istoric "Aprodul Purice".

După căsătoria cu Maria Gane, în 1839, ridică pe moşia sa de la Trifeştii Vechi o biserică, deasupra intrării căreia sunt săpate următoarele versuri:

"În acest lăcaş de pace află omul
Liniştire în mormânt
Naşterea, viaţa, moartea, sufleteasca mântuire
În acest loc se adună".

În 1840, în revista "Dacia literară", este publicată capodopera negruzziană, nuvela istorică "Alexandru Lăpuşneanul". Scriitorul este numit directorul Teatrului Naţional din Iaşi împreună cu Vasile Alecsandri şi Mihail Kogălniceanu. În 1845 apare povestioara istorică "Sobieski şi românii" şi o traducere din baladele lui Victor Hugo.

Deţine o serie de posturi administrative importante şi ranguri boiereşti: postelnic, director al Departamentului Lucrărilor Publice, vornic.

În 1857, sub îngrijirea autorului, apare volumul "Păcatele tinereţilor", cuprinzând proză memorialistică, "Fragmente istorice", poezii, două piese de teatru şi "Negru pe alb", cuprinzând 30 de scrisori.

După 1860, bolnav fiind, părăseşte viaţa publică, prezenţa publicistică este tot mai rară, rezumându-se la corespondenţe cu personalităţi ale vremii şi publicâned câteva studii despre limba română în revistele "Din Moldova" şi"Convorbiri literare".

În august 1867 este ales în absenţă, fiind bolnav, membru al Societăţii Academice Române. Ultima perioadă a vieţii şi-o petrece la conacul său din Trifeştii Vechi, unde, după lungi şi grele suferinţe, moare la 25 august 1868. Pe piatra funerară care străjuieşte rămăşiţele sale pământeşti a lăsat posterităţii următorlul epitaf:

"Eu nu am fost ca alţii, de-aceea-n suferinţă,
Am petrecut şi-n lipsa plăcerilor lumeşti..."

Ca artist al prozei noastre, Costache Negruzzi şi-a însemnat numele când, în revista lui Kogălniceanu, la 1840, tipărea nuvela istorică "Alexandru Lăpuşneanu", inspirată din cronica lui Grigore Ureche, fără a fi însă o încercare palidă de a deriva în literatură nouă pagini de letopiseţ, ci o redare vie a unui episod din istoria Moldovei. Nuvela se distinge în primul rând prin vigoarea compoziţiei, expunere sobră, dramatică, prin prezenţa dialogului, prin viziunea realistă a trecutului istoric şi prin viguroasa sa construcţie epico-dramatică. Negruzzi întrebuinţează cu multă pricepere arhaismele pe care nu le poate ocoli, dar fără a abuza de cuvinte arhaice; stilul este concis, energic, adecvat fiecărei împrejurări. Prin ideile înaintate care o străbat, prin marea forţă realistă de evocare a trecutului, prin mijloacele artistice, prin bogăţia şi valoarea limbii, nuvela "Alexandru Lăpuşneanul" este una dintre creaţiile clasice ale literaturii noastre. Ea străluceşte de un secol şi mai bine, fiind modelul urmat de Alexandru Odobescu în "Scene istorice" sau oferind material pentru unele prelucrări dramatice (drama lui Dimitrie Bolintineanu).

Creatorul nuvelei, Costache Negruzzi, se remarcă într-o largă măsură ca unul dintre creatorii prozei române. Prin nuvele şi prin scrisorile sale, el se defineşte ca un iniţiator al curentului realist în literatura română modernă şi ca unul dintre cei mai de seamă reprezentanţi ai lui. Opera sa contribuie esenţial la stabilirea limbii literare unitare, care izvora din principiile sănătoase ale Gramaticii lui I. H. Rădulescu din 1828, pe care el o discutase cu Heliade în scrisori şi pe care o trecea lui Kogălniceanu şi colaboratorilor lui.

Criticul George Călinescu afirma cu dreptate despre nuvela lui Costache Negruzzi: "Numele lui Negruzzi este legat de obicei de nuvela <Alexandru Lăpuşneanul> care ar fi devenit o scriere celebră ca şi Hamlet, dacă literatura română ar fi avut în ajutor prestigiul unei limbi uneversale. Nu se poate închipui o mai perfectă sinteză de gesturi patetice adânci, cuvinte memorabile, de observaţie psihologică acută, de atitudini romantice şi intuiţie realistă..."

Prof. Florica Lupu

CALENDARUL ANIVERSĂRILOR CULTURALE NAŢIONALE ÎN TRIMESTRUL IV 2013

OCTOMBRIE

- **Alexandru Averescu (9 mart. 1859 - 3 oct. 1938) - 75 de ani de la moartea mareşalului**
- **Gheorghe Ţiţeica (4 oct. 1873 - 5 feb. 1939) - 140 de ani de la naşterea matematicianului**
- **Florian Pittiş (4 oct. 1943 - 5 aug. 2007) - 70 de ani de la naşterea artistului**
- **Al. Papiu Ilarian (21 sept. 1828 - 9 oct. 1877) - 185 de ani de la naşterea istoricului**
- **Victor Kernbach (14 oct. 1923 - 16 feb. 1995) - 90 de ani de la naşterea scriitorului**
- **Leopoldina Bălănuţă (10 dec. 1934 - 15 oct. 1998) - 15 ani de la moartea actriţei**
- **Simion Mehedinţi (19 oct. 1868 - 14 dec. 1962) - 145 de ani de la naşterea geografului**
- **Dimitrie Cantemir (26 oct. 1673 - 21 aug. 1723) - 340 de ani de la naşterea cărturarului**
- **Duiliu Zamfirescu (30 oct. 1858 - 3 iun. 1922) - 155 de ani de la naşterea scriitorului**
- **Ciprian Porumbescu (14 oct. 1853 - 6 iunie 1883) - 160 de ani de la naşterea compozitorului**
- **Darie Magheru (25 oct. 1923 - 25 oct. 1983) - 90 de ani de la naştere şi 30 de ani de la moartea scriitorului braşovean**

NOIEMBRIE

- **Dimitrie Paciurea (1 nov. 1873 - 14 iul. 1932) - 140 de ani de la naşterea sculptorului**
- **Ştefan Pascu (14 oct. 1914 - 2 nov. 1998) - 15 ani de la moartea istoricului**
- **Alexandru Piru (22 aug. 1917 - 6 nov. 1993) - 20 de ani de la moartea criticului literar**
- **Nerva Hodoş (20 nov. 1869 - 13 nov. 1917) - 100 de ani de la moartea bibliologului**
- **Virgil Vătăşianu (21 mart. 1902 - 14 nov. 1993) - 20 de ani de la moartea istoricului de artă**

https://biblioteca-digitala.ro / https://izvorulsacele.ro

- **Emil Racoviţă (15 nov. 1868 - 19 nov. 1947) - 145 de ani de la naşterea omului de ştiinţă**
- **Mihail Chirnoagă (19 nov. 1913 - 1 dec. 1948) - 100 de ani de la naşterea scriitorului**
- **Monica Lovinescu (19 nov. 1923 - 20 apr. 2008) - 90 de ani de la naşterea scriitoarei**
- **Eremia Grigorescu (28 nov. 1863 - 21 iul 1919) - 150 de ani de la naşterea generalului**

DECEMBRIE

- **Nicolae Cartojan (4 dec. 1882 - 20 dec. 1944) - 130 de ani de la naşterea criticului literar**
- **Amza Pellea (7 apr. 1931 - 12 dec. 1983) - 30 de ani de la moartea actorului**
- **Dosoftei (26 oct. 1624 - 13 dec. 1693) - 320 de ani de la moartea cărturarului**
- **Regina Elisabeta (17 dec. 1843 - 1 feb. 1916) - 170 de ani de la naşterea suveranei**
- **Ioan Ţugui (24 dec. 1933 - 20 feb. 2002) - 80 de ani de la naşterea scriitorului şi jurnalistului**
- **Tristan Tzara (16 apr. 1896 - 25 dec. 1963) - 50 de ani de la moartea scriitorului şi artistului**

Coriştilor de la Buciumi, cu dragoste !

AURUL CELOR 80 DE CARATE

Moto: „Eu cred că veşnicia s-a născut la sat ..."
Lucian Blaga

Prin depăşirea graniţei celor 24 de carate, preţiosul metal intră deja în legendă, căpătând în felul acesta noi şi surprinzătoare calităţi dar şi conotaţii aparte.

Hiperbola cu valoare de metaforă a titlului acestei evocări, mă duce cu gândul la nişte oameni minunaţi, dragi inimii mele, români care sălăjluiesc de veacuri acolo, în nordul ţării, la Poarta Maramureşului, unde aripile vulturilor sunt mai puternice iar graiul şi viersul nostru este la el acasă prin aleanul melodiilor şi tăria credinţei pământenilor în binele venit de la bunul Dumnezeu.

Ţara Chioarului s-a născut din îngemănarea lacrimilor de durere şi de bucurie. Acolo ne cântă şi ne încântă vârste cu îndeletniciri diferite, acolo lumea zâmbeşte mai altfel decât prin alte părţi, mai aproape de tainele inimii şi de firescul comportării omeneşti. Pe-acolo, privighetorile îşi dau întâlnire ceva mai des decât prin alte locuri. Statornicia oamenilor la intrarea în Ţara bourilor lui Dragoş şi Bogdan, întemeitorii, e proverbială, sătenii cu nume de chiot şi de frumoasă şi îmbietoare vestire au o demnitate aparte:

- Da-poi de pe unde eşti dumneata, bade?

- Eu să ştiţi că sunt de la Buciumi şi nu de la Şomcuta Mare?!

- No, că drept grăit-ai. Şi, vorba se metamorfozează în cântec iar cântecul în vrajă şi vraja devine balsam pentru suflet. Balsamul aplicat sufletului, ştiut este că n-are şi nu trebuie să aibă lecuire.

Astfel, s-a înfiripat, pe la 1933, prin voinţa şi graţia Atotputernicului, un cor bărbătesc condus de învăţătorul Emilian Pop secondat de cantorul bisericii din sat. Războiul cel de pe urmă şi despărţirea „cea crudă şi haină" de fraţii din Ardealul ciopârţit, de Moldova înjumătăţită şi de România rămasă orfană pentru un timp, toate astea au lovit şi-n mândra corală a buciumenilor din Ţara Chioarului. Dar ei, sarea pământului, nu s-au lăsat umiliţi şi răpuşi. Un timp au luat o pauză nedorită. Apoi, după „furtună", au venit alături de bărbaţi şi nevestele cu fetele şi băieţii lor, năvală, la corul satului. Armata cântecelor s-a întărit treptat, treptat. Vine acum la cârma formaţiei inimoasa învăţătoare Livia Frenţ, care pune aici, la Buciumi, bazele corului mixt. Apoi, se perindă, cantr-o ştafetă a biruinţei artei: dirijorii Vasile Tarţa şi Gheorghe Pop şi ei de asemenea învăţători destoinici. Până prin anul 1963 se ia din nou o nedorită pauză. Un fiu al satului însă, preotul Marius Lazăr, încă student la teologie, s-a gândit să întreprindă ceva pentru satul său natal. S-a mai gândit oare cineva, de la noi, să editeze un dicţionar cu numele şi prenumele persoanelor care au făcut ceva pentru propăşirea locului obârşiei lor? Poate că încă nu-i timpul pierdut s-o facă totuşi cineva.Ne-am săturat de cohorta atâtor „mecenaţi"care se fandosesc în „merţane"şi „viloaie" de prost gust!

Până în anul 1984, sub aripa ocrotitoare a părintelui Lazăr, corul s-a aflat în slujba Sfintei Biserici, impunătorul edificiu al buciumenilor. Femeile satului, ambiţioase şi dotate cu voci superbe, naturale 100%, au acum cuvântul. Se cântă de zor peste tot: la repetiţii, acasă, la munca din câmp, la biserică, pe la petreceri, şi mai ales la nunţi şi cumetrii. Se câştigă numeroase premii şi distincţii care înnobilează „brandul" buciumenilor. Şi, ambiţiile sporesc văzând cu ochii. Ce, adică numai de vecinii de la Finteuş să se ducă vorba?! Dară noi, buciumenii, nu putem fi egali lor?! – păreau s-o spună, dar fără grai, oamenii strânşi pe la diverse reuniuni. Şi iată, aripa porumbelului sfânt se abătu şi pe la Buciumi aducând duhul unui dirijor de elită care trecuse-n tinereţea sa şi pe la Săcelele Braşovului. E vorba de domnul profesor Iustin Podăreanu, „regăţeanul" născut parcă a fi baghetă miraculoasă a melosului în Ardealul de Nord. Corul de la Buciumi capătă acum consistenţă, se radicalizează îmbinând în mod fericit, pe mai multe voci, muzica bisericească cu cea laică. Se cântă în foişorul bisericii dar şi pe scena căminului cultural. Se organizează turnee prin ţară.

Liant al devenirii artistice e acum tânărul Gavril Mărieş care o aduce, ca pe un minunat şi preţios DAR pe domnişoara prof. dr. Gabriela Ion, dirijoarea cu grad de „mareşal" al muzicii. Mie personal a reuşit să-mi stoarcă lacrimi de bucurie atunci, la Dej, în anul 2004, când am descoperit, cu uimire şi cu mare plăcere, o formaţie corală feminină, sătence din România „pedepsite" să ne conducă în ceruri de lumină şi de binecuvântare artistică. Doamne, poate la unele filme ruseşti (Ah, ... „Gară pentru doi"), am mai fost atât de mişcat înlăuntrul fiinţei mele. Mereu şi mereu mi-aş dori să ascult ca-ntr-un „perpetum mobile", maestre Gabriela, ... „Sfântă Marie", sau „Călugărul din Pipirim" ... şi ... altele. Să mă poarte lin corul buciumenilor prin ceruri de spiritualitate sub dibăcia forţei şi a talentului Domniei Voastre pentru mine de neînlocuit în contextul dat. Să nu se uite că, de-a lungul anilor, în acest cor minunat ţărănesc, au slujit, înveşmântaţi în dragoste şi devotament pentru cântec, peste 170 de persoane fidele tradiţiei şi culturii noastre naţionale. Nu e deloc întâmplător că le-am solcitat prezenţa acestor artişti amatori, privilegiul pentru noi, de a veni la Săcele şi Braşov pentru a susţine cea de a doua ediţie a Festivalului datinilor de Crăciun, pe care despărţământul ASTRA „Fraţii Popeea" Săcele l-a iniţiat. În acel de neuitat decembrie 2010, la Sfântul Nicolae, păşind pe o nea proaspătă, în decor de basm alpin, corul Asociaţiei Culturale „Buciumenii Chioarului" a cinstit plaiurile Ţării Bârsei prin tal-

https://biblioteca-digitala.ro / https://izvorulsacele.ro

ent şi dăruire, prin fireasca apropiere a oamenilor sensibili care trăiesc respirând aerul din preaplinul artei autentice. Nu vom uita apoi statura impunătoare, înţelepciunea asumată şi vocaţia grijulie a domnului Teodor Hăgan, prietenul nostru, baciul cel înţelept, om cu experienţă, manierat şi tandru, preşedinte al Asociaţiei Corale „Buciumenii Chioarului" de la Buciumii Maramureşului. Să nu uităm vioiciunea şi seriozitatea coriştilor, de o simplitate şi naturaleţe greu de exprimat în cuvinte, efortul continuu spre atingerea parametrilor cuvântului de laudă întru disciplină şi perfecţiune artistică. Atrag în primul rând atenţia nevestele care deţin un farmec aparte. Vă îmbrăţişez pe toate: lele Iuliană, şi pe dumneata lele Zină, Aurică, Mărie sau Ană ... şi pe domniile voastre nu vă uit bade Teodor, Vasile, Dumitre, Ioane ... nu te uit nici pe tine Cornele, stimate al meu coleg. Îl salut pe tânărul Dorel, veritabil bas al formaţiei voastre. Oho, mi-aţi adus în suflete noian de bucurie, de cântec viu şi nealterat de modele străine specificului nostru, dar nocive adevăratei arte corale, pe care dumneavoastră, cei de la Buciumii Chioarului, o slujiţi de opt decenii în straie curate şi protectoare pe altarul pururea viguros al melosului românesc. Am fost liniştiţi s-o ştim pe profesoara dr. Gabriela Ion, **la datorie**, după o neplăcută şi efemeră suferinţă cu care şi noi astriştii săceleni, am compătimit apropiindu-ne sieşi, uşurându-i necazul prin mângâierea noastră sosită, sperăm, la timp.

- Spuneţi-ne, distinsă Doamnă a cântecului, dr. Gabriela Ion de la Baia Mare, care au fost momentele care v-au marcat cel mai mult pe parcursul celor 15 ani de activitate dirijorală la Buciumi?

- Au existat două asemenea momente sau circumstanţe, cum vreţi să le numiţi ...

Prima emoţie am trăit-o, ţin bine minte, pe data de 5 decembrie 1999 (n.n. Tot în ajun de Moş Nicolae!) la Festivalul-concurs de muzică sacră de la Orăştie, unde am obţinut Premiul întâi cu formaţia corală venită de la Buciumi. Îmi venea, zău, să zbor de fericire şi nu alta ... Iar apoi, nu vreau să vă flatez prea mult, am trăit clipe unice de înălţare şi împlinire profesională, adânc umană, la Săcele şi Braşov, unde ni s-a rezervat de către ASTRA o primire excepţională, cu un public numeros, avizat, entuziast şi deosebit de cald. Pot spune că acolo, la dumenavoastră, am beneficiat de un adevărat REGAL ARTISTIC, rod al sincronizării spirituale între gazde şi oaspeţi. – Da. Aşa a fost atunci.

Vă urmăream cu sufletul la gură cu câtă pasiune, forţă şi talent,stimata Gabriela Ion ... ardeaţi înlăuntrul fiinţei Dvs., aproape până la epuizare. A fost magnific. De aceea, vă mulţumim simţindu-ne şi noi onoraţi de prezenţa şi prestaţia unei formaţii condusă de o personalitate pe care noi, săcelenii, o apreciem mult oferindu-i întrega noastră simpatie şi gratitudine. Opt decenii de efort şi pasiune, de combustie continuă pentru menţinerea şi transmiterea pe mai departe, prin generaţii, a cântecului din patrimoniul nostru şi a celui aflat în fondul creaţiei universale. Primiţi, la ceas aniversar, din pridvorul casei mele de la Săcele, un buchet cu **81 de roşii trandafiri** întru admiraţie şi recunoscătoare stimă la festinul BUCIUMENILOR CHIOARULUI!

Deie-le, Doamne, viaţă lungă, cu sănătate şi spor în toate, aceeaşi prospeţime şi naturaleţe a spiritului tânăr, mult noroc vocaţiei lor plină de responsabilitate şi inconfundabilă identitate. Aveţi datoria de cinste, aceea de a fi ambasadori ai cântecului pornit din satul cu nume de vestire şi de apărare a Ţării Chioarului – cetate inexpugnabilă şi mult îndrăgită a Ardealului nostru, unde muzica şi jocul popular românesc au statut de triumf şi de înălţare spirtuală.**La Mulţi Ani, dragi corişti de la Buciumii Chioarului, Poartă de intrare spre Ţara vestită a Maramureşului!**

1 septembrie 2013

Liviu DÂRJAN

• Tineri

INFLUENŢE GASTRONOMICE SĂCELENE

(din secretele bucătăriei săcelene şi nu numai)

Plaiurile săcelene poartă cu ele amprenta unei bucătării magice, cea în care se îmbină diversele gustări cu supele, ciorbele, fripturile, tocăniţele, delicioasele prăjituri şi plăcinte mocăneşti şi băuturile de casă cu diferite arome. Este un spaţiu în care, de-a lungul timpului, s-au amestecat gusturi şi miresme felurite, în care, în cadrul sărbătorilor tradiţionale, săcelenii s-au întrecut mereu în a găti preparate care mai de care mai îmbietoare, punând asupra lor amprenta sau micile trucuri culinare, de nelipsit atunci când este vorba de o reţetă pe care nu o vei uita niciodată. Săcelele a fost o zonă cu un potenţial extraordinar pentru a obţine hrana ecologică şi proaspătă - lactate, brânzeturi, pâine de casă, plăcinte mocăneşti, sarmale în oale de lut şi supe ca pe vremea bunicii, tocăniţe de berbec fierte la ceaun şi servite cu mămăliguţă, un pahar de vin bun, din struguri culeşi din propria recoltă sau bulzuri cu brânză de burduf făcute pe jar -, potenţial care ar trebui din nou valorificat pentru ca această zonă să beneficieze de o promovare pe măsură şi pentru a aminti de modul sănătos în care trăiau generaţiile anterioare, hrană nutritivă care le-a asigurat multora dintre săceleni o viaţă îndelungată.

Adevărat gurmand şi bucătar talentat, regretatul profesor Dimitrie Cazacu (stins din viaţă în luna mai a acestui an), o personalitate de mare valoare a acestui oraş, săcelean după tată, a adunat o serie de reţete şi secrete culinare într-un caiet pe care l-a intitulat „Compendiu gastronomic", marele său vis fiind acela de a publica o carte de bucate cu reţete proprii, dar şi cu reţete culese de la diverse persoane din anturajul domniei sale. În cadrul acestei rubrici vom face publice o parte dintre scrierile sale gastronomice pentru ca şi locuitorii acestor meleaguri să le cunoască şi, de ce nu, să le folosească apoi în bucătăriile lor.

O primă reţetă, potrivită pentru acest sezon, este reprezentată de conservele din legume, o serie din reţetele prezentate în rândurile care urmează fiind culese de domnul profesor.

Calendarul pregătirilor de iarnă

Dragi săceleni, având în vedere că vremea conservelor tomnatice tocmai a sosit, vă propun în cadrul acestei rubrici câteva reţete utile pentru această perioadă, aşa cum se pregăteau pe vremea bunicilor.

1. **Castraveţi muraţi** - se murează în general începând din a doua jumătate a lunii august până la sfârşitul lunii septembrie. Soluţia de lichid sărat este de 1 lingură de sare la 1 litru de vas (dacă borcanul are 5 litri, se pun 5 linguri de sare, dizolvată în lichidul dintre castraveţi, bineînţeles, usturoi, mărar, cimbru, ardei iute, frunze de vişin, morcovi, hrean.

La 3-4 zile după aşezarea în borcan şi apoi se leaga cu ce-

https://biblioteca-digitala.ro / https://izvorulsacele.ro

lofan ceea ce nu poate decât să favorizeze conservarea, ca şi păstrarea lor la temperatură constantă (rece) şi mediu uscat.

2. **Gogonele** - se păstrează reţeta de mai sus şi se adaugă foi de rădăcină de ţelină şi morcovi. Perioada propice este 20 septembrie - 10-15 octombrie.

3. **Ardei umpluţi cu varză** - 1 octombrie - 15-20 octombrie; se aleg ardeii graşi şi sănătoşi, varza (de preferat varză de Buzău sau Stupini şi nu varză din zona Tg. Secuiesc sau Covasna). Se taie varza fin (fideluţe), se sărează foarte puţin, doar cât să favorizeze frecarea şi înmuierea ei. Când varza a lăsat zeama, se taie în cubuleţe sau se dă prin răzătoarea mare. Un morcov şi ţelină (rădăcină) proaspete se amestecă cu varza şi se umplu ardeii, îndesându-se încetul cu încetul varza în toate cavităţile ardeiului. La gură se pune o codiţă de frunză de ţelină ca să oprească ieşirea verzei. Se aşază în borcan ardeii cu hrean, frunze şi bucăţi mici de ţelină, frunze de vişin (aşezarea se face cu vârful ardeiului în jos, în picioare, cu gura în sus). Se pregătesc şi câţiva ardei mai mici, de formă mai alungită. Ca să poată fi introduşi în spaţiile dintre ardeii mari, la gura borcanului se pun frunze de ţelină cu codiţă, beţe uscate de mărar, bine înmuiate care să formeze o barieră ce împiedică deplasarea ardeilor. Peste ei se toarnă o soluţie de apă fiartă şi răcită (1 litru de apă) în care s-a dizolvat o lingură de sare. Se lasă la temperatura camerei 3-4 zile până încep să fermenteze. În timpul fermentaţiei lichidul creşte în vas. El trebuie colectat într-un vas, iar după 4 zile când borcanele sunt scoase la rece şi lichidul scade, se pune la loc. Pentru orice eventualitate borcanele sunt ţinute în bucătărie într-o cratiţă spre a nu se irosi lichidul aflat în permanentă creştere. Înainte de a se lăsa borcanul, seama se vântură de câteva ori. Se păstrează apoi la un loc răcoros şi uscat.

4. **Magiun de prune** - între 15 septembrie - 1 octombrie; pentru o conservare cât mai bună în condiţiile unei mase de prune bine scăzute la foc, se adaugă, la 6 kilograme de prune curăţate, 1 kg de zahăr. Zahărul se adaugă la sfârşit şi nu se ţine la foc mai mult de zece minute (doar cât se dizolvă). Magiunul se aşază cald în borcane şi se pune la cuptor pentru a prinde crustă (circa 1⁄2 oră la foc mic) şi se lasă apoi să se răcească în cuptor. Se leagă cu celofan şi se păstrează la rece. După gust, în magiun se poate adăuga vanilie, puţină scorţişoară, nuci uscate şi în prealabil puţin prăjite.

Plăcinta mocănească

Un alt preparat tradiţional săcelean, care era extrem de iubit de domnul profesor Cazacu, este plăcinta mocănească, aceasta devenind un adevărat brand al bucătăriei săcelene, datorită renumelui său, dar şi a savorii sale speciale.

Putem afirma pe deplin că acest desert este o delicatesă specifică mocanilor săceleni, o „prăjitură” importantă din cadrul bucătăriei locale, dedicându-i-se chiar şi o petrecere renumită pe aceste plaiuri, „Balul plăcintelor”.

De ce aveţi nevoie?

- pentru aluat - 2 ouă întregi, un praf de sare, o cană de lapte, 30 grame de drojdie şi făină cât cuprinde (astfel încât să nu fie aluatul prea vârtos).

- pentru umplutură - o jumătate de kilogram de brânză burduf şi două ouă.

Cum se prepară?

Se face coca în castron şi apoi se frământă bine cu făină pe planşetă cu sucitorul. Se împarte în bucăţi cât o portocală mare. Aluatul, înainte de a fi împărţit, se lasă la odihnit o jumătate de oră şi se acoperă să nu se usuce. Apoi, se împarte în mai multe bucăţi, iar din fiecare bucată se vor face două plăcinte. Se întinde cât se poate de subţire. Se stropeşte foaia întinsă cu unt sau untură fierbinte. După aceea, se dau foile una peste alta ca să se ungă bine, dar nu se îndoaie. Se rulează pe o parte, apoi pe partea cealaltă şi se ţin în nailon de azi pe mâine sau câteva ore. Se întinde foaia cu brânza amestecată cu cele două, se acoperă cu jumătatea cealaltă şi se face refrec. La final, se prăjesc în ulei.

Poftă bună!

Alexandra Banciu, masterand, anul II,

• Actualitate

„NU AM LIPSIT DE LA NICIUN ANTRENAMENT SAU MECI, TIMP DE 20 DE ANI”

Urcăm alene porţiunea de pantă de pe strada Oituz, de la intersecţia cu Vulcan, într-o dimineaţă însorită de august. Sunt împreună cu Ninel Eftimie şi vrem să nu întârziem la întâlnirea pe care o avem cu nea Gică Jinga, unul dintre puţinii săceleni care ne mai pot povesti câte ceva despre echipa de fotbal pe care o avea “Izvorul” în anii 40 ai trecutului secol.

Încă din dreptul fostei case a domnului profesor Ion Tocitu, îl zărim pe cel cu care ne-am dat întâlnire, aşteptându-ne nerăbdător în faţa casei sale, aflată chiar înainte de curba spre spital, pe stânga. Alături de el îl distingem pe Viorel Tocitu, unul dintre “plănuitorii” acestei întâlniri pe care o aşteptăm plăcută şi plină de amintiri inedite despre o perioadă care a însemnat mult pentru activitatea sportivă de la “Izvorul”.

Gazda noastră ne întâmpină cu faţa zâmbitoare şi luminoasă, cu o alură sportivă şi privirea tinerească, trăsături care l-ar deruta complet pe un neştiutor care ar afla deodată că nea Gică mai are un an până să împlinească frumoasa vârstă de 90 de ani.

În micuţul hol în care ne primeşte cu ospitalitate, îi simt nerăbdarea cu care aşteaptă să povestească amintiri despre anii frumoşi ai tinereţii şi ai activităţii sale sportive de excepţie aici, la Săcele.

“- M-am născut într-o familie veche mocănească, pe strada Valea Largă. Tata, Ion Jinga, mama, Maria Jinga, din familia Teşileanu. După căsătorie, tata a trebuit să aleagă între cele două îndeletniciri ale oricărui mocan tânăr: ori la oi, ori în cometţ. A ales comerţul şi Brăila, unul dintre oraşele favorite ale mocanilor,

https://biblioteca-digitala.ro / https://izvorulsacele.ro

unde a muncit pe rupte vreo doi-trei ani, până s-a înstărit puţin. Apoi, împreună cu fratele Radu şi un cumnat, a plecat la Ţăndărei, mare nod de cale ferată în Bărăgan, şi au deschis împreună o prăvălie. Era cel mai tânăr dintre cei trei şi muncea cel mai mult, i se părea pe undeva că era nedreptăţit şi de aceea, prin 1929, s-a despărţit de asociaţii săi, de fapt a pornit fiecare pe cont-propriu şi a deschis fiecare câte o prăvălie. Munca era la fel de multă, dar şi beneficiile erau mulţumitoare, aşa că a putut să-şi ridice o casă frumoasă cu toate cele necesare pentru el şi familie. La Ţăndărei mai avea prăvălie un alt săcelean, Ion Rebigea, iar în apropiere cumpărase pământ şi prospera economul de oi Radu Voinea, tot de aici."

Pe atunci, într-o prăvălie ca acelea ale lui Ion Jinga sau Ion Rebigea se vindeau de toate, de la zahăr candel, acadele şi mezeluri până la obiecte industriale şi negustorul, cu puţină îndemânare şi talent comercial, dar şi cu multă muncă, putea prospera.

Totul a mers bine până în 1944 când, într-o noapte, o veste cumplită le-a schimbat cursul vieţii: se apropiau ruşii şi trebuiau să fugă din calea lor! Părinţii au vândut ce au putut, au luat cu ei alte câteva lucruri pe care le puteau căra şi s-au refugiat la Săcele. În urma lor au rămas casa şi o mare parte din agoniseală. Casa a fost transformată apoi de comunişti, după obiceiul vremii, în sedii de diferite instituţii de stat şi s-a deteriorat tot mai mult.

Familia Jinga a trebuit să supravieţuiască cum a putut la Săcele, un rol important revenindu-i tânărului Gică Jinga, care, la numai 20 de ani, a simţit pe propria piele cât de greu te poţi descurca dacă nu ai un venit stabil. Peste necazul cu refugiul s-a suprapus, apoi un altul. Tocmai absolvise Liceul Comercial din Călăraşi, dar era un absolvent şomer. Dacă lucrurile ar fi rămas în matca lor, din perioada interbelică, la absolvire ar fi beneficiat de avantajele pe care Camera de Comerţ şi Industrie le asigura celor care urmaseră cursurile acestei instituţii de învăţământ: 200.000 lei capital împrumut şi 5 ani scutiri de impozit la deschiderea unei afaceri. Ar fi fost o bună oportunitate şi o şansă de lansare într-o afacere onorabilă, dar războiul, ruşii şi apoi comunismul au dat totul peste cap.

Aici, la Săcele, deşi absolvent cu diplomă al liceului comercial, a trebuit să se ocupe de fel de fel de îndeletniciri, printre ele şi cea de comerţ la negru cu lână. Nu era singurul, mulţi tineri săceleni apelau la această sursă de venit ilegal, dar singura pe care o aveau la îndemână. Circula pe atunci şi o glumă cu o întâmplare legată de acest comerţ. La un control din partea miliţiei, unul dintre negustori, fiind întrebat ce transportă în camion a răspuns sincer: lână. Marfa i-a fost confiscată şi el pedepsit. Celălalt a răspuns: caier şi miliţianul, neştiind despre ce este vorba i-a dat drumul fără să-i facă nimic.

Amintirile, în parte dureroase, din acea perioadă dau glasului interlocutorului nostru o undă de melancolie, amestecată cu regret. Câteva clipe se aşterne tăcerea şi, pentru a o rupe, Ninel îl îmbie să-şi amintească despre debutul în fotbal la "Izvorul".

"Aveam 18 ani şi-mi plăcea să joc fotbal şi să stau pe lângă jucătorii de la «Izvorul» la antrenamente şi la partidele oficiale. Mă antrenam şi eu şi mai jucam câteodată cu ei, de plăcere. Era prin 1942 şi «Izvorul» avea pe atunci o echipă, "echipa mare" cum îi ziceam noi, cei mai tineri, foarte bună. Din ea făceau parte, printre alţii: Ion şi Gheorghe Ţuţuianu, Nelu Bujilă, Nelu Cristoloveanu, Marius Butu, Puri Fugaciu, Vasile Papuc, Puiu Moga. Preşedinte la «Izvorul» era pe atunci inginerul Bratosin. Într-o zi mă cheamă la el:« Măi, puştiule, ai bani pentru o poză 4x4?». Era vorba despre poza pentru prima mea legitimaţie de fotbalist...! Vă închipuiţi, ce bucurie pe mine, la 18 ani, să fiu legitimat la clubul pe care îl iubeam atât de mult...! M-am simţit atât de legat de echipă, încât tot timpul, până la 37 de ani, n-am lipsit de la nici un antrenament sau joc.

Dar, să mergem mai departe. Au început să vină şi alţi tineri la echipă: Emil Petruţ, care jucase înainte la o echipă de amatori a tramvaiului, Viorel Şerbănescu, Vasile Cristea, Luţă Ştefănescu, Milu Alexandrescu, Nelu Orez, Paul Niculescu, Gelu şi Dadi Taraş, Aurică Ungureanu, Ştefan Poenaru, Bebe Băzărea, Dan Zamfir, Niţă Vlad, Mitiţă Iordache, Relu Clinciu, jucători care au evoluat în echipele «Izvorului» pe parcursul anilor, până la desfiinţare.

Primul meu meci la «Izvorul» l-am jucat în 1942. Era război şi în Săcele era mobilizat un batalion de soldaţi nemţi care aveau şi fanfară şi echipă de fotbal, erau organizaţi, ce mai?.. Am fost anunţat că o să intru şi eu în prima echipă. De emoţii m-am fâstâcit de tot, nu mai găseam bocancii potriviţi, eram nerăbdător. Îmi dădeam seama că eram mai mult umplutură pentru că mă băgaseră extremă stângă, dar ce mai conta? Eram fericit. Şi apoi, destinul a intervenit şi Nelu Cristoloveanu, cam obosit, a cerut înlocuirea. Aşa am ajuns pe postul de vârf de atac, post care m-a consacrat şi pe care am jucat tot timpul. În acea partidă voiam parcă să dau tot ce pot, am jucat cu mult entuziasm, poate cam prea mult, din moment ce l-am faultat cam tare pe portarul advers, dar, una peste alta, a fost foarte bine şi de atunci n-am mai lipsit la niciun meci din echipă."

Echipa "Izvorului" în anii:
← 1957 / 1997 ↓

Amintirile despre colegii de echipă, relaţiile de joc şi atmosfera de la club sunt parcă vii în mintea gazdei noastre şi se simte bucuria rememorării.

"Pe atunci nu se făceau schimbări şi cine intra pe teren la început trebuia să joace toată partida. Nici lotul de jucători nu era prea numeros pentru că rezerve nu existau, dar nici accidentările nu erau prea dure pentru că exista un fair-play şi un respect pentru adversar.

Arbitrii erau cu adevărat «cavaleri în negru», erau integri şi se impuneau prin corectitudine. Când te chema un arbitru la

https://biblioteca-digitala.ro / https://izvorulsacele.ro

ordine luai poziţia de drepţi şi nu aveai curajul să scoţi un cuvânt, darmite să protestezi...”

Relaţiile de joc erau mai simple ca acum pentru că şi spaţiile dintre jucători erau mai mari. Halfii recuperau mingile şi le împingeau spre vârfuri sau extreme, care de obicei erau jucători de viteză. «La gaură, Gică!» era îndemnul pe care îl auzea de la interi şi atunci ştia că mingea vine în spaţiul liber şi că trebuie să pornească în viteză pentru a o intercepta.

Şi gospăodărirea în cadrul echipei era altfel.

“Pentru a face rost de bani organizam maialuri. Cumpăram bere, câte 200 de sticle şi mai mult, mici, gheaţă şi le căram noi, jucătorii pe teren. A doua zi, tot noi făceam curat. Vara se organizau câte trei maialuri şi din banii câştigaţi se plăteau deplasările şi arbitrii. De teren avea grijă cu marcajul şi întreţinerea Gheorghe Ţâru. Iarna se făceau baluri cu invitaţii, dar cei cu posibilităţi şi dare de mână plăteau invitaţiile mai scump, sponsorizând astfel echipa. O altă sursă de venit, mai mică ce-i drept, o constituia contravaloarea biletelor de intrare la meci pentru că «Izvorul» era o echipă iubită şi avea numeroşi suporteri. Cooperaţia sprijinea şi ea echipa cu câte un rând de echipament pe an, dar nu prea aveam mingi şi ghetele trebuiau întreţinute cu multă grijă de fiecare dintre noi. Mi-aduc aminte că mingile erau din piele, cusute, cu şiret şi atunci când aveai ghinionul să dai cu capul în şiret te răneai şi te durea ceva timp.

Nici deplasările nu erau prea comode, le făceam cu camionul lui Constantin Perciog, rareori cu autobuzul.

Cu toate acestea, jucam cu plăcere, cu ambiţie şi dăruire. Am pornit de la categoria «onoare», jucam cu echipe din comunele din jur, apoi am avansat la «raion» şi aveam adversare mai bune, ca «CFR», «Academia Comercială», echipa din Făgăraş...

La un moment dat a venit la echipă, ca responsabil cu pregătirea fizică, domnul profesor Ion Tocitu. Era profesor de atletism şi schi şi se pricepea la acest gen de pregătire. Atunci am înţeles cu toţii ce important este antrenamentul fizic. După câtva timp de pregătire intensă, am avut un joc la Făgăraş. La încălzire am făcut un antrenament dur, ca de Divizia A. La pauză scorul a fost de 2-0 pentru ei şi la reluare am făcut câteva schimbări, dar numai datorită pregătirii fizice superioare pe care o aveam am reuşit să răsturnăm scorul şi să batem cu 4-2. La autobuz, Ion Bratu şi Nicu Pricop, alături de ceilalţi suporteri care veniseră cu noi, ne-au pregătit o primire cu lăutari. Am râs şi ne-am bucurat împreună pentru victoria mare obţinută.”

Valoarea de fotbalist a lui nea Gică Jinga şi-a spus în curând cuvântul. În 1952 a fost solicitat să se transfere la “CFR” Braşov, o echipă mult mai valoroasă, în care jucau antrenorul de mai târziu Giosan şi mult mai cunoscuţii Necula şi Perşa şi care activa în Divizia B. Duminica mai juca încă la “Izvorul” şi joia următoare pleca deja, împreună cu “CFR”, la Buzău. Aici a fost introdus în joc şi la debut a înregistrat un scor bun, 2-2, în deplasare. De la Buzău au plecat direct la Craiova.

“Mi-aduc aminte că «CFR-ul» făcea deplasările cu trenul şi la Craiova vagonul în care ne aflam noi a ajuns seara. A fost tras pe linia I şi toată noaptea s-au făcut cu el manevre dus-întors, aşa încât n-am putut închide niciunul ochii. Erau şi pe atunci asemenea încercări de tracasare a adversarilor pentru a-i obosi, astfel încât să nu mai fie în formă la meci. Noi, totuşi, am terminat partida neînvinşi, 0-0.

La «CFR» m-au angajat imediat şi situaţia financiară a familiei s-a îmbunătăţit. Am jucat în această echipă, care nu era nici grozavă, dar nici de retrogradare, timp de 5 ani. S-a făcut apoi o nouă organizare administrativ-teritorială şi fotbalul a fost reorganizat şi el. S-a desfiinţat şi «CFR-ul» şi a trebuit să-mi caut alt loc de muncă.”

L-a ajutat Fan Comşa să se angajeze la “Steagul Roşu” şi de aici a şi ieşit la pensie, de la secţia de motoare. N-a renunţat, însă, la fotbal şi s-a întors la “Izvorul”, unde a fost făcut căpitan de echipă şi a jucat fotbal de performanţă până la 37 de ani. Nici după aceea nu a pus “ghetele în cui” de tot pentru că a mai participat la meciurile de old-boys cu echipa oraşului, alături de mai vechii săi coechipieri Nelu Bujilă şi Viorel Şerbănescu, până pe la 41 de ani.

De pe măsuţa în jurul căreia ne aflăm ne atrage atenţia o fotografie veche de 60 de ani, alb-negru, puţin ruptă la un colţ, dar care are puterea de a ne transmite o emoţie puternică. Fotografia este o mărturie a vremii aceleia şi cuprinde două echipe ale “Izvorului”, una din tineri aflaţi în plină afirmare şi cealaltă din jucători maturi. Pe verso-ul pozei o mână a caligrafiat cu scris tehnic: “Amintire de la Izvorul, 1957”, iar o altă mână (aveam să aflu că cea a domnului profesor Andronic Moldovan) notase cu un scris energic numele jucătorilor pe care reuşise să-i identifice: “in rândul de sus, de la stânga la dreapta şi în alb-Viorel Șerbănescu, Aurică Ungureanu, Gică Jinga, Delu Bucurenciu, Iţu Vlad, Emil Petruţ, iar în negru, tot de la stânga la dreapta- DadiTaraș, Nae Barbu, Puşcaş, Nelu Orez, Aurică Filip, Gelu Taraș, Craiu Taraș, Paul Niculescu”. Lângă ea, o altă fotografie, mult mai recentă, din anul 1997. Unii dintre cei care în 1957 erau tineri, se regăsesc acum în echipa de old-boys, alături de mai tinerii lor echipieri și suporteri: jos, de la stânga la dreapta-Nelu Orez, Emil Petruț, Milu Alexandrescu, Emil Teşileanu, Lică Brânzea, Costică Perciog, Adi Perciog și sus, de la dreapta la stânga- Mircea Ghia, Adi Șerbănescu, Nae Barbu, Costin Teşileanu, Ninel Eftimie, Ștefan Durbălău, Petrică Ghia, Dorică Gomolea, Gigi Munteanu, Tăvel Taraș, Nae Lupu.

“-Care erau după dumneata cei mai buni fotbalişti cu care ai jucat la «Izvorul»”, aruncă Ninel întrebarea.

Fără să stea prea mult pe gânduri, nea Gică răspunde sigur pe el:

“-Nelu Bujilă, care jucase, de altfel, şi la «Sportul Studenţesc», era poate cel mai bun, dar bine jucau şi Viorel Şerbănescu, Nelu Orez, ca portar, Gelu Taraş, mijlocaş, Bebe Băzărea, tot mijlocaş, Irina, extremă, iar mai târziu Relu Clinciu, care a şi plecat la echipe mai bune: «Rulmentul», «Tractorul» şi afost convocat şi la lotul naţional de tineret.”

Dar viaţa de fotbalist nu a însemnat numai efort şi concentrare la antrenamente şi în timpul partidelor. Mai era atmosfera aceea specială creată de suporteri, mai erau întâmplările deosebite care-ţi rămân în memorie pentru totdeauna. O asemenea întâmplare este legată de Gheorghe Ţuţuianu, un admirabil pilot, prieten şi coechipier la “Izvorul”, care a ţinut să marcheze într-un mod special dragostea şi apropierea deosebite pe care le simţea faţă de echipa în care jucase şi el o bună perioadă de timp. La unul dintre meciuri lovitura de începere a fost dată din avionul lui Gheorghe Ţuţuianu care, după câteva rotiri deasupra terenului, a aruncat mingea la centrul terenului în aplauzele jucătorilor şi spectatorilor. Au mai fost întâmplări frumoase în timpul deplasărilor la Comandău, Râşnov şi alte localităţi sau legate de pariuri între “tinerii şi bătrânii” de la “Izvorul”, care se lăsau cu frumoase petreceri colective organizate de Gică Brătianu.

Dar, toate au trecut şi despre aceste frumoase amintiri frumoase mai vorbim doar din când în când, tot mai rar, pentru că cei care le-au trăit sunt tot mai puţini.

De aceea, bucuria şi plăcerea de a ne întâlni cu nea Gică Jinga au fost cu adevărat speciale. Ne-am despărţit, făcând o fotografie în pragul porţii care să-i completeze colecţia de fotografii care ne-au introdus în atmosfera deosebită a vremurilor când “Izvorul” era o mare şi frumoasă familie săceleană.

Horia Bârsan

https://biblioteca-digitala.ro / https://izvorulsacele.ro

O EXPOZIŢIE DE EXCEPŢIE DESPRE PORTUL MOCANESC SACELEAN

Domnul arhitect Dan Median este unul dintre urmaşii mocanilor săceleni care nu s-a mulţumit să rămână la stadiul simplu de a participa la diverse manifestări de evocare a înaintaşilor, ci s-a angajat cu entuziasm într-o prolifică şi folositoare activitate de a face cunoscute elemente de spiritualitate veche săceleană, de a le populariza şi valorifica în cadrul unor creaţii originale de cea mai mare valoare artistică. Au fost mai întâi cele două admirabile albume cu bisericile ortodoxe române şi cele maghiare, apărute în 2002 şi 2004 şi acum splendida expoziţie despre portul mocănesc săcelean, expoziţie pe care o mare parte dintre săceleni a avut ocazia să o admire cu ocazia diferitelor manifestări din acest an.

Iată de ce am considerat că mulţi dintre cititorii revistei noastre sunt interesaţi să afle amănunte despre această expoziţie care le readuce în suflete nostalgia reîntâlnirii cu figuri cunoscute, rude sau apropiaţi, şi le îmbogăţeşte cunoştinţele despre frumosul port popular mocănesc.

Dar, să dăm cuvântul autorului acestei minunate expoziţii:

"Fără a-mi propune, am materializat, prin expoziţie, îndemnul lui Victor Tudoran, de pe coperta revistei "Plaiuri Săcelene " din anul 1934: " să răscolim trecutul celor ce au cutreerat pământul românesc….să contribuim ….. la ridicarea acestor plaiuri mocăneşti".

Rădăcinile expoziţiei "Portul Mocănesc Săcelean" se regăsesc în acţiunea de acum 10 ani, o dată cu începerea adunării de fotografii în vederea alcătuirii albumului "FAMILIA MEDIAN", album ce se dorea o omagiere a bunicului meu Median I. Gheorghe.

Odată adunate fotografiile, mi-am pus problema modului de organizare a lor în cadrul albumului.

Cu această ocazie, am constatat că o categorie de fotografii pitoreşti, puţine la număr, care mi-au atras atenţia, o reprezentau fotografiile de epocă, în care rudele erau îmbrăcate în port naţional, contrastând puternic de cei îmbrăcaţi în haine "nemţeşti".

Rudele de la care am obţinut fotografii cu port mocănesc, pe parcursul a zece ani, au fost mai multe, cărora le mulţumesc pe această cale; cele mai semnificative au fost primite de la Georgeta Nichifor, Jerău Gheorghe, Clinciu Mariţica, Clinciu Olimpia şi, nu în ultimul rând, Catană Geluţa.

La acea dată, nu sesizam diferenţa între costumele populare (ţărăneşti) şi cele mocăneşti. La finele anului 2012, am reuşit, în cele din urmă, să finalizez albumul de familie, pe care am reuşit să-l editez şi să-l tipăresc la începutul anului 2013.

În acest moment, am constat că săcelenii aveau o tradiţie în modul de a se îmbrăca şi aveau costume specifice lor – portul mocănesc săcelean. Portul mocănesc săcelean reprezintă un capitol aparte în albumul de familie, dar despre care nu am găsit materiale de specialitate, care să evidenţieze în ce constă unicitatea şi specificul lui.

Organizarea evenimentului (specific mocanilor săceleni), Balul Plăcintelor Mocăneşti din data de 16 martie 2013, de la Restaurantul Hanul Domnesc, a reprezentat oportunitatea naşterii expoziţiei cu portul mocănesc săcelean. Munca de documentare în vederea creării expoziţiei, de identificare şi punere la dispoziţie a materialelor originale, cu fotografii cu portul mocănesc săcelean, a fost dificilă şi cu un consum mare de timp.

Nucleul expoziţiei are la baza fotografiile de familie mai sus amintite, la care s-au adăugat materialele găsite în cadrul Muzeului de Etnografie din Săcele.

Mă aşteptam ca de la Muzeul de Etnografie să plec cu o descriere clară privind modul de alcătuire a portului mocănesc. Spre surprinderea mea, ghidul muzeului nu cuprindea nici o fotografie cu portul mocănesc săcelean din cele patru existente în muzeu şi nici o prezentare a portului. Mai mult, nu am găsit în cadrul muzeului nici o carte de specialitate de popularizare a portului local mocănesc, pentru a mă edifica în ce constă specificul local. Cu toate acestea, am reuşit, cu permisiunea muzeului, căruia îi mulţumesc pe această cale, să fotografiez cele patru costume mocăneşti existente în muzeu îmbrăcate pe manechine. Aceste costume alcătuiesc patru panouri de expoziţie, distincte, ansamblu plus detalii, pentru: costum de femeie, costum de femeie bătrână, costum de bărbat şi costum de cioban. Tot la muzeu, am reuşit să fotografiez instantanee de epocă cu familii de mocani săceleni îmbrăcaţi în port mocănesc.

A doua sursă de informare şi documentare a reprezentat-o materialul privind portul mocănesc, fotografii şi texte, adunat până la acea dată, de către Dl. Horia Bârsan căruia îi mulţumesc şi dânsului pe această cale. Textul primit, adunat din trei surse, l-am recompus şi structurat pe două categorii principale , pe care la acea dată le-am crezut că definesc portul mocănesc: femei şi bărbaţi.

Fotografiile, primite în format digital, nefiind toate de o bună rezoluţie, nu le-am utilizat în prima ediţie a expoziţiei, aşteptând să găsesc originale în vederea scanării lor la o rezoluţie maximă.

Pentru că am pomenit de scanare, vreau să amintesc că toate materialele pe care le-am obţinut- fotografii originale- pe suport hârtie, au fost scanate la rezoluţia maximă permisă de aparatura şi softul pe care le deţin.

Următoarea etapă în cadrul elaborării expoziţiei, după scanarea fotografiilor, a reprezentat-o identificarea persoanelor. Dacă munca pentru obţinerea fotografiilor a fost dificilă şi mare consumatoare de timp, identificarea persoanelor din fotografii a fost şi mai anevoioasă dion cauza numărului mic de săceleni în vârstă care mai trăiesc şi îşi pot recunoaşte predecesorii.

Experienţa căpătată la editarea albumului de familie m-a ajutat şi la editarea panourilor de expoziţie, privind paginarea, culorile utilizate, caracterul de scris folosit, etc.

Panourile expoziţiei sunt pe format standard de 100x70

https://biblioteca-digitala.ro / https://izvorulsacele.ro

cm, printate pe folie color-autoadezivă, caserate pe panouri tip forex de 3mm grosime şi protejate cu o folie transparentă împotriva intemperiilor.

Prima ediţie a expoziţiei a fost alcătuită din 16 panouri, din care 5 color (unul de prezentare generală cu text şi fotografiile celor patru costume din muzeu, iar celelalte patru panouri cu costumele din muzeu), 10 panouri cu fotografii de epocă şi un ultim panou cu 23 de fotografii de epocă. Ultimul panou s-a dorit a fi un panou informativ, cu fotografii pe care doream să le obţin, în original, în vederea scanării şi utilizării pe panouri separate la o rezoluţie mult superioară. Acest lucru, din păcate, nu am reuşit să-l rezolv în întregime nici până în momentul de faţă.

Un lucru îmbucurător şi foarte onorant este acela că expoziţia a avut, de la început, succes în rândul săcelenilor, motiv pentru care a devenit în scurt timp una itinerantă. Valoarea ei informativă şi "de suflet", alături de cea artistică, a făcut ca organizatorii tuturor evenimentelor organizate în Săcele în această vară să o solicite. Acest lucru mă bucură nespus pentru că dovedeşte că munca mea a fost cu folos, contribuind mai bine la cunoaşterea marelui tezaur etno-spiritual al înaintaşilor noştri. Îmi permit să enumăr în continuare etapele itinerariului urmat de expoziţia «Portul Mocănesc Săcelean» în timpul scurs până acum: **Restaurantul Hanul Domnesc**, cu ocazia Balului Plăcintelor Mocăneşti din 16 martie, **Rotbav**, în 11 mai, cu ocazia evenimentului Transhumanţa 2013, **Săcele**, strada Mocanilor, 25 mai, cu ocazia manifestării Ziua bunului vecin, **Săcele**, Muzeul de Etnografie, 19 iulie, cu ocazia deschiderii sărbătorii Sintilia 2013, **Primăria Săcele**, 2 august, **biserica Sf. Adormire din Satulung**, 6 august, cu ocazia sărbătorii Schimbării la faţă, **biserica Adormirea Maicii Domnului din Turcheş**, 15 august, cu ocazia sărbătorii Adormirii Maicii Domnului, **Piaţa Libertăţii din Cernatu**, 31 august, cu ocazia festivalului interetnic 7 Sate.

Participarea la simpozionul organizat cu ocazia sărbătorii "Sintilia 2013", în curtea muzeului de Etnografie Săcele, a fost a doua oportunitate care mi s-a oferit în a mări numărul de panouri de expoziţie (cu încă treisprezece bucăţi), de la 16 la 29.

Din nou trebuie să mulţumesc pe această cale, de data aceasta sponsorilor expoziţiei, cei care au făcut posibilă plotarea fotografiilor (pe folie autocolantă): SC ARHITRAVA SRL– ing. Dan Săuca ediţia 1 (16 panouri) şi Asociaţia Cultural - Sportivă "Izvorul" Săcele (13 panouri).

Dacă tot sunt la capitolul mulţumiri o amintesc pe această cale pe colega mea, ing. Zsofia Fazakas, care a făcut posibilă realizarea graficii digitale şi editarea tuturor panourilor de expoziţie.

După prima expunere a panourilor am primit un sprijin susţinut, care continuă până în ziua de astăzi, de la domnul Ninel Eftimie, prin contribuţia căruia s-au obţinut fotografii care au făcut parte din panourile realizate pentru ediţia a doua.

Datorită domnului Ninel Eftimie am reuşit să întru în contact cu d-nele Picioruş Stela şi Bulat Elena, persoane care s-au implicat în aducerea de fotografii originale cu port mocănesc.

Fotografii originale pentru a doua ediţie am primit şi de la Median Traian, iar dintre ele fotografia realizată într-un studio din anul 1950 reprezintă cea mai târzie fotografie a unui grup de săceleni îmbrăcaţi în port mocănesc. După această dată nu am mai găsit fotografii ale unui grup îmbrăcat în port mocănesc. Specific acestei fotografii este faptul că dintre cele 10 persoane, 4 sunt fraţii Median şi 3 sunt fraţii Slăbilă.

O parte importantă dintre fotografiile fam.Gologan, le-am primit de la dl.Dan Zamfir, care mi-a pus la dispoziţie întreagă lui colecţie de reviste "Plaiuri Săcelene" din perioada interbelică 1934-1940.

Mulţumită sprijinului acordat de d-na Daneş Cornelia, am reuşit să întru în contact cu domnul Ghiras Istvan care a cumpărat întreagă colecţie de vederi din Săcele a d-lui prof. univ. ing. Şerbu Adrian. Din această sursă am scanat 4 vederi pe care le căutam de mai mult timp.

Ultimele fotografii primite spre scanare până la această dată, spre surprinderea mea, sunt printre cele mai bune calitativ şi mai vechi (1880, 1883, 1905) şi sunt de la d-na Sârbu Adriana.
Materialul documentar pe care l-am studiat cu această ocazie şi care a stat la baza expoziţiei, a fost:
"Chipuri din Săcele" - G.Moroianu - 1995, "Publicistică la Săcele" - Liviu Darjan - 2002, "Muzeul de etnografie Braşov – Ghid", " Istoria bisericilor ortodoxe române din Săcele Braşov"- Vol I - Ştefan Casapu - 2000,"Sacelele - aşezare milenară" - Victor Carpin - 2011, "Sacelele de până mai ieri" - Victor Carpin - 2009, "O carte pentru săcelenii mei" - Dimitie C. Cazacu - 2012, "Turismul săcelean- potenţial de dezvoltare regional" - Regio - 2011, "Monografia Mişu Popp" - Elena Popescu - 2007, "Plaiuri Săcelene" - Colecţia Dan Zamfir - 1934-1940.

Trebuie să remarc acum un fapt interesant, descoperit în timpul muncii de documentare pentru expoziţie: o altă categorie de documente care pot fi utilizate în vizualizarea portului mocănesc săcelean o reprezintă tablourile pictate de Mişu Popp în jurul anului 1870, atunci când a realizat şi pictura interioară a bisericii "Sf. Adormire" din Satulung (aproximativ 50 de tablouri, după spusele lui George Moroianu). Există o monografie a doamnei Popescu Elena, de la Muzeul Naţional Brukenthal, care cuprinde 10 portrete de săceleni: pag.160 -Voica Popea, pag.161 -Neagoe Popea-preot, pag.162 -Maria Găetan (Găitan), pag.163 -Maria Eremie-1874, pag.177 -Mocan -Mocancă, pag.178 -Săceleancă, pag.271 -Portret de ţărancă, pag.-72 -Portret de femeie (Săceleancă)

Valoarea informaţiilor obţinute din tablouri, comparativ cu cele din fotografii este semnificativ mai mare, deoarece tablourile sunt mai vechi (au fost realizate în jurul anilor 1870) şi prezintă cromatica materialelor din portul mocănesc, ceea ce fotografiile alb-negru nu permit.

Întreaga expoziţie şi munca asiduă depusă pentru realizarea ei conduc la câteva concluzii interesante:

- Portul mocănesc poate fi împărţit în două categorii mari, care la rândul lor sunt compuse din mai multe subcategorii:

a) costum de femeie, cu următoarele subcategorii :
- a.1- femeie nemăritată
- a.2- femeie măritată tânăra
- a.3- femeie în vârstă
- a.4- mireasă

b) costum de bărbaţi cu următoarele subcategorii:
- b.1- bărbat
- b.2- cioban

https://biblioteca-digitala.ro / https://izvorulsacele.ro

- Fotografiile adunate până în acest moment sunt de diverse calităţi din punct de vedere al rezoluţiei, aceasta fiind determinată de originalele pe care le-am avut la scanare. Toate fotografiile originale au fost restituite propritearilor lor după scanare. Întreagă documentaţie pe care o deţin pe această tema este digitală. Din cauza diferenţelor mari între rezoluţii, nu toate fotografiile pot fi utilizate spre publicare, unele putând fi utilizate doar ca un număr de inventar.

- Gruparea fotografiilor este un lucru anevoios deorece sunt multiple ipostaze în care se regăsesc mocanii săceleni. Fără a fi într-o anume ordine, putem să enumerăm următoarele tipuri de fotografii: portrete individuale de femei şi bărbaţi, grupuri de câte două persoane, câte doi bărbaţi sau două femei şi perechi. Perechile pot fi soţ şi soţie, fraţi, rude sau cunoscuţi (o categorie aparte o constituie fotografiile de miri), familia de mocani cuprinzând mai mult de trei persoane, grup participând la diverse evenimente (Sintilie, Sărbătorile "ASTREI"), fotografii realizate în cadrul gospodăriei mocăneşti, dintre care de departe se detaşează cele trei vederi din curtea familiei Nicolae Pasăre, str. Unirii nr.70.

Cred că este acum momentul să dezvălui şi câteva dintre proiectele de viitor, conturate în mintea mea odată cu realizarea acestei expoziţii şi care sunt strâns legate de valorificarea superioară a bogatei moşteniri primite de la înaintaşii noştri mocani.

Prima preocupare, rămâne în continuare, definitivarea expoziţiei cu portul mocănesc săcelean, pe care la ora actuală o văd reconfigurată după principiile mai sus amintite, această depinzând de un viitor sponsor care să poată susţine financiar plotarea următoarelor panouri.

Acum, la finalizarea expoziţiei, a rămas să facem o descriere completă a elementelor din care este compus portul mocănesc săcelean, în colaborarea cu un specialist de la Muzeul de Etnografie din Braşov.

Expoziţia îşi va atinge scopul după tipărirea unui album cu portul mocănesc într-un număr suficient de mare de exemplare, care să conştientizeze opinia publică despre acest tezaur moştenit de la mocanii săceleni.

Un al doilea proiect pe care l-am întrezărit este realizarea " MUZEULUI MOCANULUI SĂCELEAN" care să cuprindă o gospodărie autentică mocănească. Aşa ceva la ora actuală nu există; muzeul etnografic din Săcele fiinţea în casa dijmelor, fosta Vamă a Săcelelor, deci o clădire administrativă şi nu una ţărănească şi cuprinde la interior un amestec de elemente mocăneşti şi ceangăieşti. Muzeul Mocanului Săcelean ar fi însă ceva mult mai specific mocanilor şi necesită un sprijin susţinut din partea întregii comunităţi locale, dar şi conştientizarea necesităţii realizării lui.

Al treilea proiect, în viziunea mea, ar fi realizarea unui film artistic având ca subiect viaţa grea a mocanilor săceleni, care de mici copii au fost daţi să înveţe meseria la stăpân. După o perioadă, cei mai destoinici şi norocoşi au devenit ei stăpâni pe propriile animale, ajungând la o bunăstare de invidiat, atât financiară cât şi ca deţinători de terenuri şi oi. Până în acest moment filmul l-aş vedea color, urmat de sfârşitul în alb-negru pentru că, în momentul atingerii maturităţii lor economice, au fost deposedaţi abuziv de întreagă muncă de o viaţă, lăsaţi să-şi trăiască restul vieţii fără cele mai elementare mijloace de existenţă.

Arh. Dan Median

PRIMA EDIŢIE A „FESTIVALULUI INTERETNIC DIN 7 SATE" A FOST UNUL DE SUCCES

Sâmbătă, 31 august 2013, în municipiul Săcele s-a organizat prima ediţie a „Festivalului Interetnic 7 Sate" - „Hétfalusi Interetnikus Fesztivál" - „O Maskaretnikano Festivàlo 7 Gava". Acest festival a întrunit etniile română, maghiară şi rromă. Festivalul s-a desfăşurat pe str. Al. I. Lapedatu situată în spatele Monumentului Reîntregirii Neamului din Cernatu - centrul municipiului Săcele. După cum reiese din pliantul festivalului, din afişe şi benere, « Proiectul cultural „Festivalul Interetnic 7 Sate", a fost finanţat de Administraţia Fondului Cultural Naţional, fiind derulat de U.A.T. Municipiul Săcele în parteneriat cu Asociaţia Cultural-Sportivă „Izvorul" şi de Asociaţia Hétfalusi Magyar Ifjúsági Klub (HMIK) / Clubul Tineretului Maghiar din Şapte Sate ». Festivalul s-a dovedit a fi unul de succes, participând un număr mare de locuitori reprezentând cele trei etnii. « Obiectivul general al proiectului constă în promovarea şi valorificarea integrată a patrimoniului imaterial specific celor trei comunităţi etnice din cele 7 sate săcelene prin stimularea dialogului intercultural şi generarea unei agende culturale comune ». La Săcele convieţuiesc în pace şi bună înţelegere etniile română, maghiară şi romă. Prin acest festival interetnic şi intercultural s-a încercat promovarea obiceiurilor, tradiţiilor şi sărbătorilor specifice etniilor care alcătuiesc comunitatea locală formată din cele 7 Sate de odinioară: Baciu, Turcheş, Cernatu, Satulung, Tărlungeni, Zizin şi Purcăreni. Pe scena amplasată în spatele statuii a luat cuvântul viceprimarul municipiului Săcele - Gellért Géczi, care a deschis festivalul cu un cuvânt cald de salut în limbile română şi maghiară, apoi consilierul local prof. Radu Colţ, principalul organizator al festivalului, care a punctat obiectiv necesitatea organizării acestui gen de festival în localitatea Săcele. Pe lângă sărbătoarea tradiţională „Sintilia" şi „Sf. Mihai", iată vine o a treia sărbătoare care se adresează şi etniei rome din localitate, dar nu numai ei. Domnul arhitect Dan Median ne-a delectat cu frumoasele fotografii vechi ale familiilor de mocani din cele Şapte Sate din colecţie personală şi cea a Asociaţiei Cultural-Sportivă „Izvorul", scoţând în evidenţă portul mocanilor inconfundabil din această zonă a Ţării Bârsei.

Fiecare sat a participat cu dansuri populare tradiţionale şi cântece reprezentative celor trei etnii. Au urcat pe scenă Ansamblul Folcloric ASTRA, condus de maestrul coregraf Gheorghe Debu, Ansamblul Folcloric Maghiar „Kéknefelejcs", formaţia de băieţi care a interpretat jocul Boriţa de la Purcăreni, interpreta de muzică populară Adriana Cioacă şi Ana Maria Pascu eleva Şcolii Gimnaziale nr. 4 „Fraţii Popeea".

S-au prezentat într-o manieră profesionistă costumele populare mocăneşti, ceangăieşti şi rome.

Portul popular mocănesc a fost prezentat de distinsa doamna profesoară Emilia Stoian de la Liceul Tehnologic „Victor Jinga" Săcele, care a subliniat faptul că este vorba despre un port autohton, cu o tradiţie foarte veche, care a devenit o marcă de identitate a românilor din cele Şapte Sate Săcelene. Deveniţi mai înstăriţi prin practicarea păstoritului transhumant, mocanii săceleni au fost influenţaţi de modul de viaţă al orăşenilor din Braşov, înlocuind încă din secolul al XIX-lea piesele vestimenta-

https://biblioteca-digitala.ro / https://izvorulsacele.ro

re tradiţionale lucrate din in, cânepă şi pănură cu altele noi din mătăsuri, tüll, şifon, borangic, postavuri fine. Adaptarea rapidă a elementelor de modă urbană în material, croială şi gamă cromatică a determinat în timp transformarea acestui ansamblu vestimentar în port identitar pentru satele din zonă. La sărbători, femeile îmbrăcau un costum din mătase brodată, compus din fustă amplă şi lungă, laibăr, cămaşă cu mânecile din tüll brodat, strânse în manşete brodate cu fir auriu. Talia era marcată de brâul metalic, încheiat cu paftale. Ştergarul de cap a fost înlocuit cu marama albă din borangic, sub care se afla o basma imprimată cu decor cărămiziu, numită gimbir. Hainele de iarnă, dulama, scurteica, ghebuţa, erau confecţionate din postavuri fine de Braşov şi din satinuri naturale căptuşite cu blănuri de oaie, bursuc şi cu aplicaţii de jder sau vulpe. Specifice pentru bărbaţi erau cămaşa cu gulerul înalt, brodat, numit guler mocănesc, cioarecii albi, chimirul din piele. Dintre hainele de deasupra amintim vesta şi zăbunul din postav bleumarin, antiriul lung din dimie albă, ornamentat cu găitane negre, zeghea din postav cenuşiu şi cojocul scurt.

Portul ceangăilor din satele săcelene a fost prezentat de doamna profesoară Etelka Barkó, care este şi colecţionară de obiecte vechi, începând cu mobilă pictată şi terminând cu haine cusute manual, şi pasionată de încondeierea ouălor cu diferite simboliri specifice acestei zone. Portul ceangăilor ilustrează o mare putere de asimilare a modelelor urbane şi transformarea lor, în timp, într-un costum identitar propriu. Se remarcă astfel, cămaşa femeiască din pânză de bumbac cu mânecile din tüll şi manşete brodate cu fir metalic auriu, rochiile plisate, albe sau negre, prinse în bretele, fustele şi laibărele din atlas. Podoaba capului reflectă aceleaşi influenţe urbane, deosebindu-se fetele de femeile măritate astfel: fetele care au fost confirmate purtau „párta” din catifea neagră şi panglici multicolore, iar femeile „csepesz” şi voalul din borangic prins cu ace. Cele mai bogate aveau ca accesorii brâul şi pafta pe piept din metal argintat. Bărbaţii ceangăi purtau cioareci din dimie albă, cămaşă cu guler brodat cu galben, brâu lat din piele şi haină din postav negru sau alb.

Păstrarea identităţii şi tradiţiilor minorităţii romă este strâns legată cu păstrarea portului tradiţional. Femeile poartă fustă lungă, din mai multe straturi şi bogat colorată, cercei mari, părul lung, împletit şi uneori o floare în păr. Tradiţia romă este că picioarele unei femei nu trebuie să se vadă; de altfel, întreaga parte inferioară a corpului unei femei este considerată impură. Încălcarea acestui principiu este foarte gravă, deci fuste lungi trebuie purtate întotdeauna. Romii poartă deseori roşu, deoarece această culoare este considerată norocoasă (probabil datorită credinţei stravechi că sângele este sursa vieţii şi vitalităţii). Cu excepţia culorilor, o femeie nu are o garderobă prea variată. Tradiţia spune că o femeie măritată trebuie să poarte un batic pe cap pentru a arăta statutul social. Femeile poartă de obicei bijuterii de mare valoare. Bijuteriile nu numai că sunt frumoase, dar au şi o valoare practică: romii nomazi nu au (sau nu aveau în trecut) conturi la bancă sau locuri sigure în care să-şi ţină averea, aşa că cel mai sigur era să o poarte cu ei tot timpul. Femeile calderaş sunt binecunoscute pentru tradiţia lor de a purta bani de aur, sau galbeni, în păr sau cusuţi în haine. Pentru bărbaţi de obicei nu există o îmbrăcăminte tradiţională. Unii bărbaţi poartă pălarii sau mustăţi mari. La ocazii deosebite, bărbaţii romi poartă un costum bun şi cămaşă deseori viu colorat.

La standurile puse la dispoziţie de organizatori au avut loc demonstraţii meşterguşăreşti: ţesături şi broderii, pictură pe lemn, sculptură în lemn, ouă încondeiate, accesorii pentru costume populare, atelier de păpuşi, pielari - confecţionarea curelelor, genţilor şi brâurilor late, din piele de porc sau viţel de calitate superioară, împletituri - fabricarea măturilor, etc.

Doamna Doina Nistor, creatoare de artă populară tradiţională şi de inspiraţie folclorică din cele Şapte Sate Săcelene, a prezentat vestimentaţie tradiţională cu broderie lucrată manual, executată din materiale 100% naturale (in şi bumbac, ţesute pe război), cu mărgele şi paiete aplicate manual şi păpuşi de colecţie, lucrate manual, în mod tradiţional din materiale textile naturale. Păpuşile sunt pictate manual, utilizând vopsele ecologice.

Doamnele Margit Pap György şi Izabella Czimbor a expus ţesături cu motive ceangăieşti: feţe de masă, feţe de perne, ştergare, covoare, etc., folosite în decorarea camerelor ceangăieşti. Doamna Margit Nagy Gyulai a prezentat tablouri pictate pe sticlă şi lemn cu ornamente floristice şi peisaje naturale din această zonă a celor Şapte Sate Săcelene.

Sculptorul Károly Csukás a prezentat obiecte din lemn sculptate manual cum ar fi: porţi, mobilă sculptată, statuete, obiecte de lucru etc. Se poate sculpta în lemn de cireş-roşiatic, lemn de păr-maroniu, lemn de nuc. Obligatoriu, materia primă trebuie să fie uscată, pentru a se putea sculpta cu uşurinţă obiectul dorit.

Încondeierea ouălor a fost prezentată de doamna Etelka Barkó care a subliniat faptul că „oul este un simbol vechi al omenirii”. Oul reprezintă apariţia vieţii pământeşti, renaşterea, iar legenda spune că sângele lui Iisus Hristos a picurat de pe cruce într-un coş cu ouă. În multe părţi din lume şi în Europa se vopsesc şi se încondeiază ouă de Paşti şi de Rusalii. În cele Şapte Sate se foloseşte, pentru încondeierea ouălor, mai mult tehnica creion de încondeiat ouă cu ceară.

Din Zizin a participat familia romă Ţăreanu, care a confecţionat pe loc mături din crengi şi nuiele din lemn de mesteacăn, arătând că acest meşteşug migălos şi dificil se transmite din generaţie în generaţie. Aceste mături sunt folosite des în gospodăriile celor Şapte Sate Săcelene pentru curăţarea curţilor într-un mod ecologic, nealterând mediul înconjurător cu diferite substanţe toxice.

Gastronomia specifică zonei s-a aflat la loc de frunte: bulzul făcut pe jar, cu brânză de burduf grasă, obligatoriu de oaie, de calitate superioară, a fost preparat de domnul Marcel Gonţea, plăcintele mocăneşti din aluat lăsat la dospit 4 ore pentru odihnă şi apoi prăjite în tigaie cu ulei încins, aluatul având la mijloc brânză de burduf de oaie, au fost realizate de domnul Ionescu, turta dulce realizată de doamna Csilla Giró şi tocana de cartofi, cunţinând obligatoriu carne de porc şi cârnaţi picanţi, preparată în ceaun în aer liber de bucătarul şef Gyula Szén şi degustată de doritori. Nu au lipsit nici cozonacul tradiţional „kürtöskalács”, micii şi berea. Buna dispoziţie, muzica şi dansul celor trei etnii a fost la loc de cinste.

Etniile zonei s-au simţint foarte bine împreună într-o zi specifică adresată lor. Promovarea turismului antropic, prin tradiţii şi obiceiuri ale populaţiei autohtone, constituie punctul forte pentru o dezvoltare durabilă a localităţii noastre, în scopul atragerii turiştilor în această zonă mirifică aflată în inima României - „Perla Ţării Bârsei” cum ne place multora să o denumim, cu o istorie şi cultură bogată, demne de invidiat.

Prof. Miklos Levente

https://biblioteca-digitala.ro / https://izvorulsacele.ro

TABEL NOMINAL

cu membrii cotizanţi ai Asociaţiei Cultural-Sportive “IZVORUL” trim.III 2013

1 Agache Adrian
2 Alexandrescu Emil
3 Andronic Maria
4 Ardeleanu Adina
5 Ardeleanu Traian
6 Arion Mircea
7 Balint Iuliu
8 Banciu Neculai
9 Bandi Şeitan Maria
10 Barbat Claudiu
11 Barbu Dan Mircea
12 Barbu Liviu
13 Barbu Nicolae
14 Barbu Silvia
15 Bârsan Horia
16 Beciu Ioan
17 Beleuţă Eugen
18 Benga Gheorghe Dănuţ
19 Berteanu Dumitru
20 Biriş Mirel
21 Bîja Ioan
22 Bîrsan Nicolae
23 Bobeş Gheorghe
24 Bobeş Haricleea
25 Bobeş Ioan
26 Bobeş Maria
27 Bobeş Ovidiu
28 Boca Gabriel
29 Bogeanu Alexandru
30 Bondrea Mihai
31 Bratosin Canu Raluca
32 Bratosin Maria
33 Bratosin Sanda
34 Braun Adrian
35 Brăinaş Mihai
36 Bucurenciu Sandu
37 Bucurenciu Ana
38 Buda Daniela
39 Bulat Elena
40 Bulat Florentin
41 Bulea Horia
42 Butu Mihai
43 Caian Pandrea Aurel
44 Califaru Gavril
45 Caloinescu Ioan
46 Caloinescu Jenel
47 Cazacu Dimitrie
48 Cerbu Dorel
49 Cimpoaie Gabriel
50 Cioroianu Aurelia
51 Ciulu Mircea
52 Ciupală Mariana
53 Ciurea Daniel
54 Clinciu Sorin
55 Codreanu Elena
56 Coliban Nicolae
57 Colţ Radu
58 Comşa Eugen
59 Comşa Fulga Stelian
60 Corfariu Iunian Onoriu
61 Cornea Ioan
62 Costache Ionuţ
63 Cozma Corneliu
64 Crăcană Petru
65 Crăciunescu Dana
66 Croitoru Viorel
67 Damian Alexandru
68 Daneş Dumitru
69 Diaconescu Adrian
70 Dîrjan Liviu
71 Dopovecz Iuliu
72 Dragomir Dănuţ
73 Drăghici Valentin
74 Dumitrescu Sorin
75 Eftimie Bogdan
76 Eftimie Ioan
77 Ene Tudoran Anca
78 Ene Gheorghe
79 Faust Remus
80 Flangea Roxana
81 Florea Traian
82 Florescu Gheorghe
83 Fodor Levente
84 Găitan Ovidiu
85 Georgescu Alexandru
86 Georgescu Ioan
87 Ghelase Fane
88 Ghia Petre
89 Ghişoiu Dorin
90 Ghiuţă Benone
91 Gîrceag Viorel
92 Grozea Gheorghe
93 Grozea Victor
94 Guiu Ştefan
95 Hermenean Sorin
96 Homorozean Gheorghe
97 Hurlup Doru
98 Iacob Mădălin
99 Ionescu Aurora
100 Ionescu Ghe. Nae
101 Iordache Dumitru
102 Ivan Gheorghe
103 Jerău Gheorghe
104 Jinga Romulus
105 Jinga Victor
106 Jipa Virgil
107 Lăcătuş Mariana
108 Lăzărescu Elena
109 Leucuţa Cristina
110 Leşescu Mihai
111 Lipan Florin
112 Lukaci Mihai
113 Lungu Constantin
114 Lupu Florica
115 Lupu Nicolae
116 Manciulea Gelu
117 Manea Vasile
118 Mătărea Ovidiu
119 Median Susana
120 Median Traian
121 Median Valeriu
122 Mihaiu Aura
123 Miklos Levente
124 Mircioiu Lucian
125 Mircioiu Sebastian
126 Mitachi Emilia
127 Mocanu Elena
128 Modest Zamfir
129 Moldovan Ghia Roxana
130 Moraru Adrian
131 Moraru Florin
132 Moroianu Cantor Emilia
133 Moşoiu Alin
134 Mot Teodor
135 Munteanu Dan
136 Munteanu Gheorghe
137 Munteanu Gigi
138 Munteanu Livia
139 Munteanu Nicolae
140 Munteanu Ştefan
141 Munteanu Vasile
142 Munteanu Virgil
143 Muscalu Vasile
144 Nagy Gabor
145 Nechifor Constantin
146 Nechifor Septimiu
147 Necula Dan
148 Niculescu Gheorghe
149 Nistor Horia
150 Niţescu Romulus
151 Ognean Dorel
152 Ognean Luca
153 Oncioiu Maria
154 Oprin Gabriel
155 Ovesia Octavian
156 Pastor Sanda
157 Pelin Matei Alina
158 Perciog Constantin
159 Perciog Gelu
160 Petrea Ştefan
161 Poenaru Lautenţiu
162 Poenaru Nuţu
163 Poenaru Ovidiu
164 Poenaru Roxana
165 Pop Georgeta
166 Pop Olga
167 Popa Dumitru
168 Popa Florin
169 Posedaru Gheorghe
170 Primăvăruş Elena
171 Purcăroiu Nicolae
172 Rîşnoveanu Marius
173 Rîşnoveanu Mihai
174 Rîşnoveanu Paul
175 Rîşnoveanu Ştefan
176 Rîjnoveanu Dan
177 Robu Adrian
178 Roşculeţ Claudiu
179 Sârbu Corneliu
180 Schläpfek Urs
181 Sîrbu Adriana
182 Slăbilă Gheorghe
183 Souca Georgeta
184 Spiru Gheorghe
185 Stanciu Vasile
186 Stoea Gheorghe
187 Stoian Emilia
188 Stoica Stelian
189 Stroe Emil Jr.
190 Sabo Viorica
191 Szasz Sebeşi Paul
192 Şerban Eugen
193 Şerban Ioana
194 Şerban Nicolae
195 Şerban Raul
196 Şerban Valentin
197 Şerbu Adrian
198 Şerbu Andrei
199 Şerbu Iulian
200 Şorban Ştefan
201 Ştefănescu Constantin
202 Taraş Ioan
203 Taraş Mircea
204 Taraş Octavian
205 Taraş Răzvan
206 Taraş Emil
207 Tagarici Laurenţiu
208 Teacă Dorin
209 Teşileanu B. Barbu
210 Teşileanu Costin
211 Teşileanu Ghia Eugenia
212 Ţâru Mihaela
213 Tocitu Viorel
214 Tudose Aurel
215 Tuian Radu
216 Ursu Nicolae
217 Ursuţ Gabriel
218 Vamoş Aurelia
219 Velicea Leon
220 Vlad Adriana
221 Voicescu Nicoleta
222 Voinea Dumitru
223 Voinea Emilian
224 Vrabie Cristina
225 Vrabie Ioan
226 Vrabie Decebal
227 Zamfir Bogdan
228 Zamfir Dan
229 Zangor Lucian
230 Zangor Traian
231 Zavarache Constantin
232 Zărnescu Ioan
233 Zbarcea Maria

https://biblioteca-digitala.ro / https://izvorulsacele.ro

PORTUL **MOCANESC** SACELEAN

CREVELESCU REVEICA şi CREVELESCU ION (sau NICOLAE)

MEDIAN MARIA (casatorita Boboc) şi BOBOC ION - miri

MEDIAN NICOLAE şi BATRANU IOAN - 1916

MEDIAN NICOLAE şi MEDIAN MARIA - (casatorita Boboc) -1916

Expoziţie realizată de: MEDIAN

Fotografii din albumul FAMILIA MEDIAN

Expoziţie sponsorizată de: ARHITRAVA

SPRE ŞTIINŢĂ

Materialele primite la redacţie nu se înapoiază.
Au prioritate articolele privitoare la Săcele, Târlungeni, Zizin şi Purcăreni.
Materialele ce se doresc a fi prezentate în coloanele revistei pot fi trimise la adresa de e-mail: ***plaiurisacelene@yahoo.com*** sau la sediul asociaţiei din cadrul Centrului de Documentare şi Informare al Liceului Tehnologic „Victor Jinga”.
http://www.izvorulsacele.ro/

REDACŢIA

COLECTIVUL DE REDACŢIE

Prof. DOREL CERBU
Prof. RADU COLŢ
Ing. HORIA BÎRSAN
Ing. DAN ZAMFIR
Prof. DIANA FLOREA
Tehnoredactor SILVIU ROŞCA

LICEUL TEHNOLOGIC
VICTOR JINGA

MOBILITATE
MULTICULTURALITATE
MODERNITATE

https://biblioteca-digitala.ro / https://izvorulsacele.ro